

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2025 оны 03 дугаар сарын 27
№14 (1359)

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

69.	Журам шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 139	631
70.	Журам шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 140	657

630

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2024 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 139

Улаанбаатар
хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21².4-т заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Хүүхдийн төлөө сангийн хөрөнгийн зарцуулах, түүнд хяналт тавих журам”-ыг 1 дүгээр хавсралт, “Хүүхэд оролцож амжилт гаргасан тохиолдолд сангаас шагнал урамшуулал олгох олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан тэмцээн, наадмын жагсаалт”-ыг 2 дугаар хавсралт ёсоор тус тус шинэчлэн баталсугай.

2.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллахыг Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Л.Энх-Амгалан, Сангийн сайд Б.Жавхлан нарт үүрэг болгосугай.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Журам батлах тухай” Засгийн газрын 2021 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн 172 дугаар тогтоол, “Журам шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын 2008 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн 120 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

**ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙД**

Л.ЭНХ-АМГАЛАН

Засгийн газрын 2024 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдрийн 139 дүгээр
тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

ХҮҮХДИЙН ТӨЛӨӨ САНГИЙН ХӨРӨНГИЙГ ЗАРЦУУЛАХ, ТҮҮНД ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.“Хүүхдийн төлөө сан” (цаашид “Сан” гэх)-ийн хөрөнгийг зарцуулах, түүнд хяналт тавихад энэ журмыг баримтална.

1.2.Сангийн үйл ажиллагаанд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Хүүхдийн эрхийн тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, энэ журмыг удирдлага болгоно.

Хоёр.Сангийн удирдлага, зохион байгуулалт

2.1.Сангийн удирдлагыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хэрэгжүүлнэ.

2.2.Сангийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага эрхэлнэ.

2.3.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь Сангийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг эрхлэхтэй холбогдуулан дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

2.3.1.хуульд заасан эх үүсвэр тус бүрээр Сангийн орлогыг төлөвлөх, түүнийг бүрдүүлэх, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, зарцуулалтын хуваарийг боловсруулж, батлуулан мөрдөх;

2.3.2.холбогдох хууль тогтоомж, энэ журамд заасны дагуу хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтын санхүүжилтээр дэмжих арга хэмжээг зохион байгуулж, гүйцэтгэлийг хангуулах, хяналт тавих;

2.3.3.энэ журамд заасан мөнгөн шагнал, дэмжлэгийг журамд заасны дагуу шийдвэрлүүлж, олгох;

2.3.4.Сангийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх талаарх хууль тогтоомж, шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хандивын хөрөнгийг бүртгэх, ашиглах, хадгалах, Сангийн дансанд төвлөрүүлж, тогтвортой үйл ажиллагааг хангах;

2.3.5.хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтыг дэмжсэн соёл, урлаг, спортын арга хэмжээ зохион байгуулах;

2.3.6.Сангийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт, хандив, тусламж, зарцуулалтын болон Сангаас санхүүжилт авсан төсөл, арга хэмжээний талаар мэдээллийн сан бүрдүүлэх;

2.3.7.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулиар хаалттай, хязгаарлалттай гэж тогтоосноос бусад энэ журмын 2.3.6-д заасан мэдээллийг ил тод, нээлттэй олон нийтэд мэдээлэх;

2.3.8.баталсан төсвийн хүрээнд үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж, гүйцэтгэлд хяналт тавих.

2.4.Мөнгөн бус хандив, тусламжийн хөрөнгийг зохих журмын дагуу дуудлага худалдаагаар худалдах үйл ажиллагааг зохион байгуулж, орлогыг Санд төвлөрүүлнэ.

2.5.Автотээврийн тухай хуулийн 17¹.4-т заасны дагуу автотээврийн хэрэгслийн сонирхол татахуйц улсын бүртгэлийн дугаар борлуулсны орлогыг Санд төвлөрүүлж, хагас, бүтэн жил тутам “Авто тээврийн үндэсний төв” төрийн өмчит үйлдвэрийн газартай тооцоо нийлж, акт үйлдэнэ.

Гурав.Сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээ

3.1.Сангийн хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21².3-т заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

3.2.Энэ журмын 3.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхдээ хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний болон төсвийн бусад байгууллагаас олгох санхүүжилттэй давхардуулан олгохгүй.

3.3.Төсвийн жил дамжин хэрэгжихээс бусад төсөл, арга хэмжээтэй холбогдуулж Сангаас санхүүжилт олгосон шийдвэр нь тухайн төсвийн жилдээ хүчинтэй байна.

Дөрөв.Сангийн хөрөнгийн санхүүжилтээр хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтыг дэмжих

4.1.Сангийн хөрөнгийн санхүүжилтээр дэмжих хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнахтай холбогдох харилцааг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр

бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид заасан шаардлагад нийцүүлж энэ журам болон Засгийн газраас баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-ыг баримтлан хэрэгжүүлнэ.

4.2.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21².3.1-д заасан дэмжлэгийг дараах чиглэлээр үзүүлнэ:

4.2.1.хүүхдэд зориулсан барилга байгууламж шинээр барих;

4.2.2.хүүхдэд зориулсан барилга байгууламжийг өргөтгөх, шинэчлэх;

4.2.3.хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтад шаардлагатай тоног төхөөрөмж худалдан авах.

4.3.Энэ журмын 4.2.1, 4.2.2-т заасан төсөл, арга хэмжээний санал нь Засгийн газраас баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан байна:

4.3.1.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21².3.1-д заасан зориулалтын дагуу байх;

4.3.2.хүүхдийн хөгжил, хамгааллын талаарх төрийн бодлогод нийцсэн байх;

4.3.3.тухайн орон нутгийн хүүхдийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд аюулгүй, таатай зорчих орчныг бүрдүүлсэн байх;

4.3.4.бүтээн байгуулалт дуусаж, ашиглалтад орсны дараа төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бүтэц, орон тоо, үйл ажиллагааны болон ашиглалтын зардал, түүнийг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, төсөвт үзүүлэх ачаалал зэрэг холбогдох судалгаа, тооцооллыг мэргэжлийн байгууллагаар гаргуулсан байх;

4.3.5.бүтээн байгуулалт дууссаны дараа төслийн тогтвортой байдлыг хангаж, шаардлагатай санхүүжилтийг хариуцан ажиллах байгууллага, албан тушаалтны хүсэлтийг хавсаргасан байх;

4.3.6.эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулсан газрын кадастрын зураг, газрын зөвшөөрөл авсан байх;

4.3.7.байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй, хаягдал багатай, ногоон орчныг бүрдүүлэхэд чиглэсэн байх.

4.4.Энэ журмын 4.2.1, 4.2.2-т заасан төсөл, арга хэмжээний сонгон шалгаруулалтыг дараах үе шат, цаглаврын дагуу зохион байгуулна:

4.4.1.“Хүүхдийн төлөө зөвлөл”-өөс жил бүрийн 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 04 дүгээр сарын 01-ний өдрийн дотор Сангийн хөрөнгийн санхүүжилтээр шинээр барьж байгуулах, бүтээн байгуулалтын төсөл, арга хэмжээний саналыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад ирүүлнэ;

4.4.2.хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь төсөл, арга хэмжээний саналыг энэ журмын 4.3-т заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянаж, шаардлага хангасан төсөл, арга хэмжээний саналыг жил бүрийн 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн дотор хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан нэгжид хүргүүлнэ;

4.4.3.хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан нэгж нь хүлээн авсан төсөл, арга хэмжээний саналыг Засгийн газраас баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-ын 2.2.1-д заасны дагуу эрэмбэлэн дүгнэлт гаргаж, Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн хуралдаанд жил бүрийн 06 дугаар сарын 01-ны өдрийн дотор танилцуулж, санал авна;

4.4.4.хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн нь энэ журмын 4.4.3-т заасан саналыг харгалзан тухайн жилийн Төсвийн хуулийн төсөлд тусгуулах бүтээн байгуулалтын төсөл, арга хэмжээний саналыг нэгтгэн санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хуульд заасны дагуу хүргүүлнэ.

4.5.Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн тэргүүн, эсхүл гишүүн олон нийтийн санал, хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтыг санхүүжилтээр дэмжих санал гаргаж, хуралдаанаар хэлэлцүүлж болно.

4.6.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага энэ журмын 4.2.3-т заасан арга хэмжээг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд заасны дагуу зохион байгуулж, хэрэгжүүлнэ.

4.7.Энэ журмын 4.2-т заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ тухайн төсөл, арга хэмжээний талаар холбогдох этгээдээс нэмэлт мэдээлэл гаргуулах болон шаардлагатай тохиолдолд хөндлөнгийн мэргэжлийн багийг ажиллуулан дүгнэлт гаргуулж болно.

**Тав.Олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын
уралдаан тэмцээн, наадамд оролцож амжилт
гаргасан хүүхдийг шагнаж урамшуулах**

5.1.Олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан тэмцээн, наадамд оролцож, амжилт гаргасан хүүхдийг шагнаж урамшуулахад Засгийн газрын 2024 оны 139 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан жагсаалтыг баримталж, дараах журмаар олгоно:

5.1.1.хавсралтад заасан уралдаан тэмцээн, наадамд амжилттай оролцож медаль хүртсэн, байр эзэлсэн хүүхдэд доор дурдсан мөнгөн шагналын хэмжээнээс энэ журмын 5.1.2-т заасан хувиар тооцож олгоно:

№	Уралдаан тэмцээний ангилал	Спорт	Соёл, урлаг	Мөнгөн шагналын хэмжээ (сая.төг)
1.	Тив, дэлхийн аварга шалгаруулах уралдаан тэмцээн, наадам	Алт	Гран-при	5.0
		Мөнгө	Тэргүүн байр	4.0
		Хүрэл	Дэд байр	3.0
2.	Олон улсын аварга шалгаруулах уралдаан тэмцээн, наадам	Алт	Гран-при	3.0
		Мөнгө	Тэргүүн байр	2.0
		Хүрэл	Дэд байр	1.0

5.1.2.уралдаан тэмцээн, наадмын төрөлд оролцогчдын тоо, зай, жин, өрсөлдөөний чанараас хамааран доор дурдсан хувиар мөнгөн шагнал олгоно: (оюуны спорт, роботик, хиймэл оюун ухаан, ур чадварын олимпиадад багийн төрлөөр оролцсон хүүхдийн тоог адилтган хамруулна.)

№	Тэмцээний ангилал	Жин, зай, төрөл тус бүрд оролцсон тамирчдын тоо		Олгох мөнгөн шагналын хувь
		Эрэгтэй	Эмэгтэй	
1.	Олон улс, тив, дэлхийн аварга шалгаруулах уралдаан тэмцээн, наадам	20-оос дээш	15-аас дээш	100
		10-19 хүртэл	8-14 хүртэл	80
		9-өөс доош	7-оос доош	60

5.1.3.багийн төрөлд медаль хүртсэн багийн гишүүн тус бүрийн уралдаан тэмцээн, наадмын оролцооны статистикийг харгалзан доор дурдсан хувиар тооцож, мөнгөн шагнал олгоно:

Оролцогч	Нийт оролцоонд хамаарах хувь	Олгох мөнгөн шагнал хувь
Багийн гишүүн	50 буюу түүнээс дээш хувь	100
	50 хүртэл хувь	50

5.1.4.тухайн уралдаан тэмцээн, наадам нь тамирчдын нийлбэр дүнгээр амжилтыг тооцож медаль олгодог бол зөвхөн нийлбэр дүнгийн медалийн төрөлд мөнгөн шагнал олгоно.

5.2.Энэ журмын 5.1-д заасан жагсаалт нь Засгийн газраас шагнаж урамшуулахаар заасан бусад журам, жагсаалттай давхцаж байгаа тохиолдолд мөнгөн шагналыг аль нэг журамд зааснаар давхардуулахгүйгээр олгоно.

5.3.Тухайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь уралдаан тэмцээн, наадам дууссанаас хойш 30 хоногт багтаан энэ журамд заасан мөнгөн шагналын болзол хангасан хүүхдэд шагнал олгох хүсэлтийг дараах баримт бичгийн хамт хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ:

5.3.1.шагнал урамшуулал олгох тухай хүсэлт;

5.3.2.гадаад паспортын хуулбар;

5.3.3.амжилтыг гэрчилсэн дипломын хуулбар;

5.3.4.зохион байгуулагчийн албан ёсны цахим хаягт байршуулсан амжилт гаргасныг нотлох протокол, баримт бичгийн хуулбар;

5.3.5.мөнгөн шагналыг шилжүүлэх банкны нэр, дансны дугаар, хүлээн авагчийн нэр, регистрийн дугаар.

5.4.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ журмын 5.3-т заасан баримт бичгийг хянаж, шаардлага хангасан гэж үзвэл хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд танилцуулж, 30 хоногийн дотор шийдвэрлүүлнэ.

5.5.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ журмын 5.1.1-д заасан нэг удаагийн мөнгөн шагналыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрийн дагуу дараа улирлын эхний сард багтаан олгоно.

Зургаа.Сангийн хөрөнгөөр олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан, тэмцээн, наадамд оролцох болзол хангасан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд дэмжлэг үзүүлэх

6.1.Паралимп, Дифлимп, Тусгай Олимп болон олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан тэмцээн, наадамд оролцох болзол хангасан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг уралдаан, тэмцээн, наадамд оролцоход нь жилд 1 удаа дэмжлэг үзүүлнэ.

6.2.Засгийн газрын 2024 оны 139 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан жагсаалтад заасан уралдаан тэмцээн, наадамд оролцож, амжилт гаргасан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд энэ журмын 5.1.1-д заасан мөнгөн шагналыг олгоно.

6.3.Энэ журмын 6.1-д заасан дэмжлэг нь дараах төрөлтэй байна:

6.3.1.замын зардал;

6.3.2.тэмцээний хураамж;

6.3.3.олон улсад хүчинтэй эрүүл мэндийн даатгалын хураамж;

6.3.4.бэлтгэл сургуулилтад шаардагдах хувцас хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж;

6.3.5.бэлтгэл хийх заал, байрны түрээсийн зардал.

6.4.Энэ журмын 6.3-т заасан дэмжлэгийг дараах хувь, хэмжээгээр тооцож олгоно:

6.4.1.энэ журмын 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3-т заасан зардал, хураамжийг 100 хувь;

6.4.2.энэ журмын 6.4.1-д зааснаас бусад төрлийн дэмжлэгийн 1 хүүхдэд ногдох нийт зардлын дээд хэмжээ 2.0 сая төгрөг, багийн төрөлд нэг гишүүнд ногдох зардлын дээд хэмжээ 1.0 сая төгрөгөөс хэтрэхгүй байна.

6.5.Тухайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ журмын 6.1-д заасан дэмжлэг авах болзол хангасан хүүхдэд дэмжлэг олгох хүсэлтийг дараах баримт бичгийн хамт тэмцээн зохион байгуулагдахаас 30-аас багагүй хоногийн өмнө хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ:

6.5.1.дэмжлэг хүсэж буй тухайн хүүхэд, эсхүл эцэг, эх, асран хамгаалагчийн хүсэлт;

6.5.2.уралдаан, тэмцээний зохион байгуулагчийн албан ёсны урилга, заавар, тухайн тэмцээний мэдээллийг байршуулсан албан ёсны цахим холбоос (линк);

6.5.3.уралдаан, тэмцээнд оролцуулах багийн бүрэлдэхүүнийг баталсан тухай спортын холбооны шийдвэр;

6.5.4.оролцогч хүүхдийн төрсний гэрчилгээ, гадаад паспортын хуулбар;

6.5.5.шаардагдах зардлын тооцоо (захиалгын хуудас, нэхэмжлэх).

6.6.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ журмын 6.5-д заасан баримт бичгийг хянаж, шаардлага хангасан хүсэлтийг 14 хоногийн дотор хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд танилцуулж, шийдвэрлүүлнэ.

6.7.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ журмын 6.3-т заасан дэмжлэгийг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэр гарснаас хойш 14 хоногт багтаан олгоно.

6.8.Тухайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь өөрт байгаа, эсхүл нийтийн мэдээллийн дэд бүтцийг ашиглан олж авах, солилцох боломжтой тохиолдолд энэ журмын 6.5.2-6.5.4-т заасан баримт бичгийг тухайн хүүхдээс шаардахгүй.

**Долоо.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын тайлан,
тайланг олон нийтэд мэдээлэх**

7.1.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын тайланг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 24.1-д заасны дагуу гаргаж, хүргүүлнэ.

7.2.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын тайланд Төрийн аудитын тухай хуульд заасны дагуу аудит хийлгэж, дүгнэлт гаргуулна.

7.3.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь Сангийн хөрөнгийн зарцуулалтын жилийн эцсийн тайланг аудитын дүгнэлт, тайлан гарснаас хойш 20 хоногийн дотор байгууллагын шилэн данс, цахим хуудсаар дамжуулан нийтэд мэдээлнэ.

7.4.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь төсвийн гүйцэтгэлийн сарын мэдээг сар бүрийн 02-ны өдрийн дотор харьяалагдах төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид хүргүүлнэ.

7.5.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 24.2-т заасны дагуу санхүүжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний мэдээллийг холбогдох шийдвэрийн хамт байгууллагын цахим хуудас болон шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсаар дамжуулан хуульд заасан хугацаанд тогтмол мэдээлнэ.

Найм.Бусад

8.1.Сангийн талаар доор дурдсан үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

8.1.1.сангийн хөрөнгийг бусдад барьцаалах, баталгаа гаргах;

8.1.2.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21².3-т заасан арга хэмжээнээс бусад арга хэмжээнд дэмжлэг, урамшуулал, тусламж, хандив олгох.

8.2.Сангийн санхүүжилтийг зориулалтын дагуу зарцуулаагүй, гэрээний үүргээ биелүүлээгүй нь тогтоогдсон тохиолдолд гэрээг цуцалж, үлдэгдэл санхүүжилтийг олгохгүй бөгөөд гэрээнд заасны дагуу зориулалтын бусаар зарцуулсан хөрөнгө, үүргийн гүйцэтгэлийг биелүүлээгүйгээс бий болсон хохирлыг буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлж, холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

8.3.Энэ журмыг зөрчсөн албан тушаалтанд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 27.1-д заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

8.4.Энэ журамд заасан баримт бичгийг хуурамчаар үйлдэж бүрдүүлсэн бол учирсан хохирлыг буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлж, Зөрчлийн тухай хууль, эсхүл Эрүүгийн хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

----oOo----

Засгийн газрын 2024 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдрийн 139 дүгээр
тогтоолын 2 дугаар хавсралт

**ХҮҮХЭД ОРОЛЦОЖ АМЖИЛТ ГАРГАСАН ТОХИОЛДОЛД САНГААС ШАГНАЛ
УРАМШУУЛАЛ ОЛГОХ ОЛОН УЛС, ТИВ, ДЭЛХИЙН СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТЫН
УРАЛДААН ТЭМЦЭЭН, НААДМЫН ЖАГСААЛТ**

№	Ангилал		Оноосон нэр
1.	Спортын уралдаан, тэмцээний төрөл	Тивийн аваргын спортын төрөл	Олон улсын олимпын хороо болон Азийн олимпын зөвлөлөөр хүлээн зөвшөөрөгдсөн спортын төрлийн олон улсын холбооноос зохион байгуулагддаг Азийн аварга шалгаруулах тэмцээн (спортын бүх төрөл) Олон улсын олимпын хорооноос хүлээн зөвшөөрөгдсөн олон улсын спортын холбооны зохион байгуулдаг шатар, даамны Азийн аварга шалгаруулах тэмцээн
		Олимп, олон улсын тэмцээн	Олон улсын Паралимпын хороо, Олон улсын Дифлимпын хороо, Олон улсын Тусгай Олимпын хорооноос хүлээн зөвшөөрөгдсөн спортын төрлийн олон улсын холбооноос зохион байгуулагддаг олимп, спортын уралдаан тэмцээн
		Оюун ухааны спортын тивийн аварга	Оюун ухааны спортын Азийн аварга шалгаруулах тэмцээн (жилд 1 удаа)
2.	Соёл, урлагийн уралдаан наадмын төрөл	Уран зураг	Бүгд Найрамдах Солонгос Улсад зохион байгуулагддаг “NEAR” олон улсын хүүхдийн уран зургийн уралдаан (жилд 1 удаа)
			Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсад зохион байгуулагддаг “Цайны зам” олон улсын уран бичлэгийн уралдаан
		Хөгжим, бүжиг	Бүгд Найрамдах Франц Улсад зохиогддог М.Магины нэрэмжит олон улсын өсвөрийн төгөлдөр хуурчдын уралдаан
			Бүгд Найрамдах Чех Улсад зохиогддог Косианы нэрэмжит олон улсын залуу хийлчдийн уралдаан
			Бүгд Найрамдах Чех Улсад зохиогддог Хираны нэрэмжит өсвөрийн морин хийлчдийн олон улсын уралдаан Бүгд Найрамдах Чех Улсын Усти над Лабем хотноо зохиогддог “Уран чадварлаг төгөлдөр хуурчдын уралдаан (Виртуозы фотрeпианной музыки)” өсвөрийн төгөлдөр хуурчдын олон улсын уралдаан

			Оросын Холбооны Улсын Красноярск хотноо зохиогддог "Найдвар (Надежда)" олон улсын хөгжмийн уралдаан
			Монгол Улсад зохиогддог Ж.Чулууны нэрэмжит өсвөрийн хөгжимчдийн олон улсын уралдаан
			Оросын Холбооны Улсад зохиогддог П.И.Чайковскийн нэрэмжит өсвөрийн хөгжимчдийн олон улсын уралдаан
			Бүгд Найрамдах Чех Улсын Прага хотноо зохиогддог А.Дворжакийн нэрэмжит өсвөрийн хөгжимчдийн олон улсын уралдаан
			Оросын Холбооны Улсад зохиогддог П.И.Чайковскийн нэрэмжит Консерваториас зохион байгуулдаг үлээвэр, цохивор хөгжимчдийн олон улсын уралдаан
			Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсад зохиогддог Луй Шпор утсан хөгжимчдийн олон улсын уралдаан
			Оросын Холбооны Улсад зохиогддог С.Рахманиновын нэрэмжит төгөлдөр хуурчдын олон улсын уралдаан
			Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Астана хотноо зохиогддог өсвөрийн төгөлдөр хуурчдын олон улсын уралдаан
			Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсад зохиогддог Антон Рубинштейны нэрэмжит олон улсын хөгжмийн уралдаан
			Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Сөүл хотноо зохиогддог сонгодог бүжгийн олон улсын уралдаан
		Цирк	Монакогийн Вант Улсын Монте-Карлод зохиогддог дэлхийн өсвөрийн циркчдийн их наадам
			Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Ухань хотод зохиогддог олон улсын өсвөрийн циркчдийн уралдаан
			Бүгд Найрамдах Франц Улсын Парис хотод зохиогддог өсвөрийн циркчдийн уралдаан

----oOo----

مستحسنه من ٦ قصصين مستعملين
 من ١-٣ و ٤ قصص من ٥ قصصين
 من ٦ قصصين من ٧ قصصين
 من ٨ قصصين من ٩ قصصين

සමුදාය

အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

٦٠٥. «رئیس» در معنی «مستوفی» (تفسیر) — در تفسیر این حدیث شریف . صفر کو رئیس میگویند که پدر نامزد و دخترش ..

[illegible]

الحمد لله رب العالمين . اللهم اني اخصرك ولحمته

...میں سے ان کے لئے ایک اور کھانا بنایا۔

[illegible][illegible][illegible][illegible]

647

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

٣٠٦. من المستحسن مبعوثاً من مستشاره من وفد:

9.3.6.3.6:

5.3.4. 9876543210 : 6 9876543210 :

[illegible]

1. **مقدمه**
2. **روش تحقیق**
3. **نتایج و بحث**
4. **نتیجه گیری**
5. **پیشنهادات**
6. **منابع**
7. **فهرست منابع**
8. **پیوسته ها**
9. **تذکرات**
10. **ملاحظات**
11. **تأییدیه ها**
12. **تأییدیه ها**
13. **تأییدیه ها**
14. **تأییدیه ها**
15. **تأییدیه ها**
16. **تأییدیه ها**
17. **تأییدیه ها**
18. **تأییدیه ها**
19. **تأییدیه ها**
20. **تأییدیه ها**
21. **تأییدیه ها**
22. **تأییدیه ها**
23. **تأییدیه ها**
24. **تأییدیه ها**
25. **تأییدیه ها**
26. **تأییدیه ها**
27. **تأییدیه ها**
28. **تأییدیه ها**
29. **تأییدیه ها**
30. **تأییدیه ها**
31. **تأییدیه ها**
32. **تأییدیه ها**
33. **تأییدیه ها**
34. **تأییدیه ها**
35. **تأییدیه ها**
36. **تأییدیه ها**
37. **تأییدیه ها**
38. **تأییدیه ها**
39. **تأییدیه ها**
40. **تأییدیه ها**
41. **تأییدیه ها**
42. **تأییدیه ها**
43. **تأییدیه ها**
44. **تأییدیه ها**
45. **تأییدیه ها**
46. **تأییدیه ها**
47. **تأییدیه ها**
48. **تأییدیه ها**
49. **تأییدیه ها**
50. **تأییدیه ها**
51. **تأییدیه ها**
52. **تأییدیه ها**
53. **تأییدیه ها**
54. **تأییدیه ها**
55. **تأییدیه ها**
56. **تأییدیه ها**
57. **تأییدیه ها**
58. **تأییدیه ها**
59. **تأییدیه ها**
60. **تأییدیه ها**
61. **تأییدیه ها**
62. **تأییدیه ها**
63. **تأییدیه ها**
64. **تأییدیه ها**
65. **تأییدیه ها**
66. **تأییدیه ها**
67. **تأییدیه ها**
68. **تأییدیه ها**
69. **تأییدیه ها**
70. **تأییدیه ها**
71. **تأییدیه ها**
72. **تأییدیه ها**
73. **تأییدیه ها**
74. **تأییدیه ها**
75. **تأییدیه ها**
76. **تأییدیه ها**
77. **تأییدیه ها**
78. **تأییدیه ها**
79. **تأییدیه ها**
80. **تأییدیه ها**
81. **تأییدیه ها**
82. **تأییدیه ها**
83. **تأییدیه ها**
84. **تأییدیه ها**
85. **تأییدیه ها**
86. **تأییدیه ها**
87. **تأییدیه ها**
88. **تأییدیه ها**
89. **تأییدیه ها**
90. **تأییدیه ها**
91. **تأییدیه ها**
92. **تأییدیه ها**
93. **تأییدیه ها**
94. **تأییدیه ها**
95. **تأییدیه ها**
96. **تأییدیه ها**
97. **تأییدیه ها**
98. **تأییدیه ها**
99. **تأییدیه ها**
100. **تأییدیه ها**

[illegible]

٥٠٠.٠٠٠ ل.س. للمعلمين من مستشاري المواد - يمكن وضع مستشاري الصفوف:

[illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

3.6.1. *Phragmites australis* (Cav.) Rostk Schmidt

مجموعه‌های منصفانه و انصاف‌گرایان را به رسمیت می‌شناسد.

۶۰۶. حضرت عثمان غنی (رضی اللہ عنہ) کا شمار صحابہ کرام میں کیا ہے؟

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

1. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар
 2. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар
 3. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар

4. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар
 5. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар
 6. Үүнийг хэрхэн гүйцэтгэх талаар

№	Тайлбар	
	Тайлбар	Тайлбар
1	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар
2	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар
	Тайлбар	Тайлбар

-----oo-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2024 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 140

Улаанбаатар
хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай хуулийн 13.1.9-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2.Журмын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Батлан хамгаалахын сайд С.Бямбацогт, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд О.Алтангэрэл, аймаг, нийслэл (дүүрэг)-ийн Засаг дарга нарт тус тус үүрэг болгосугай.

3.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан “Журам батлах тухай” Засгийн газрын 2017 оны 5 дугаар сарын 17-ны өдрийн 144 дүгээр тогтоол, “Журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Засгийн газрын 2019 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн 441 дүгээр тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД

С.БЯМБАЦОГТ

Засгийн газрын 2024 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдрийн 140 дүгээр
тогтоолын хавсралт

**ИРГЭНИЙГ ЦЭРГИЙН ЖИНХЭНЭ АЛБАНД ЭРҮҮЛ МЭНДЭЭР ТЭНЦҮҮЛЭХ
БОЛОН ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙДЛЫГ
ТОДОРХОЙЛОХ ЖУРАМ**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэ журмын зорилго нь иргэнийг цэргийн жинхэнэ алба хаах, төрийн цэргийн болон хууль сахиулах байгууллагуудыг эрүүл, чийрэг бие байдартай бие бүрэлдэхүүнээр нөхөн хангахад оршино.

1.2. Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх, тайван цагт алба хаах офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн алба хаагчийн болон цэрэг, цагдаагийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад элсэн суралцах, оюутан-цэрэгт цэргийн мэргэжил олгох сургалтад хамрагдах, энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргахад энэ журмыг баримтална.

Хоёр. Хугацаат цэргийн албанд татагдсан болон гэрээгээр цэргийн жинхэнэ алба хаах хүсэлт гаргасан иргэний эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах

2.1. Иргэнийг тайван цагт цэргийн жинхэнэ албанд тэнцүүлэхэд эрүүл мэндийн байдлыг үндсэн шалгуур үзүүлэлт болгоно.

2.2. Хугацаат цэргийн албанд татагдсан болон гэрээгээр цэргийн жинхэнэ алба хаах хүсэлт гаргасан иргэний эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох үйл ажиллагааг дараах байдлаар зохион байгуулна:

2.2.1. хугацаат цэргийн албанд татагдсан болон гэрээгээр цэргийн жинхэнэ алба хаах хүсэлт гаргасан иргэн эрүүл мэндийн албан журмын даатгалд заавал даатгуулж, нийгмийн даатгалын байгууллагаар баталгаажуулсан байх бөгөөд Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1.2-т заасны дагуу цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээ, шээсний ерөнхий шинжилгээ, биохимийн шинжилгээ (элэг, бөөрний үйл ажиллагаа, глюкоз), БЗДХ-ын илрүүлэх шинжилгээ (ТРНА, RPR), элэгний В, С вирус илрүүлэх шинжилгээ, цээжний рентген шинжилгээ (техник, хэрэгсэл ашиглах боломжгүй тохиолдолд уушгины флюор), зүрхний цахилгаан бичлэг, хэвлийн чанд авиан шинжилгээ, оношилгоог хийлгэж, холбогдох баримтыг, хэрэв архаг хууч өвчтэй бол түүнийг нотлох бичиг баримтыг цэрэг татлагын байранд авч ирнэ;

2.2.2.аймаг, нийслэл (дүүрэг)-ийн Цэрэг татлагын товчооны эмч нарын комисст аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллагын дотор, зүрх судас, халдварт-сүрьеэ, гэмтэл-мэс засал, нүд, шүд, чих-хамар хоолой, мэдрэл, сэтгэл, арьс-харшил, дүрс оношилгооны зэрэг нарийн мэргэшлийн эмч, сэтгэл зүйч ажиллана;

2.2.3.комиссын бүрэлдэхүүнд ажиллаж байгаа эмч хугацаат цэргийн албанд татагдсан болон гэрээгээр цэргийн жинхэнэ алба хаах хүсэлт гаргасан иргэнд үзлэг хийж, энэ журмын 1, 2, 3 дугаар хавсралтад заасан шалгуур үзүүлэлтийн дагуу тухайн иргэн цэргийн жинхэнэ албанд биеийн эрүүл мэндээр тэнцэх эсэх талаар дүгнэлт гаргана;

2.2.4.үзлэг хийсэн эмч энэ журмын 4 дүгээр хавсралтад заасан “Эрүүл мэндийн үзлэгийн хуудас”-т “Цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцэнэ”, эсхүл “Цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцэхгүй” гэсэн тэмдэглэгээ хийх бөгөөд цэргийн жинхэнэ албанд биеийн эрүүл мэндээр тэнцээгүй иргэний өвчний оношийг олон улсын код болон монгол хэл дээр тэмдэглэнэ. Эрүүл мэндийн үзлэгийн хуудсыг Цэрэг татлагын товчооны ерөнхий эмч баталгаажуулна;

2.2.5.цэргийн нэгтгэл, анги, байгууллагын цэрэг хүлээн авах комисс нь аймаг, нийслэл (дүүрэг)-ийн Цэрэг татлагын товчоотой хамтран ажиллаж, Цэргийн төв эмнэлэг, Төрийн тусгай алба хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг, цэргийн нэгтгэл, анги, байгууллага байрлах бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв, аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн тодорхойлолтыг үндэслэн өвчний оношийг нь тодруулах шаардлагатай иргэнийг харьяа Цэргийн штабт буцаана.

2.3.Цэргийн эмнэлгийн комисс нь аймагт 2 жилд нэг удаа, нийслэл (дүүрэг)-д жилд хоёр удаа аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллагын нарийн мэргэжлийн эмч нарын комиссын дүгнэлтийг үндэслэн энэ журмын 5 дугаар хавсралтад заасан өвчин, эмгэгийн улмаас эрүүл мэндийн байдлаар цэргийн албанд тэнцэхгүй иргэнийг тайван цагт хугацаат цэргийн албанд татахаас чөлөөлөх шийдвэрийг тухайн жилийн цэрэг татлага явагдаж дууссанаас хойш 30 өдөрт багтаан гаргана. Уг шийдвэрийг аймаг, нийслэл (дүүрэг)-ийн Засаг дарга баталгаажуулна.

2.4.Нарийн мэргэжлийн эмч нарын үзлэгээр эрүүл мэндийн байдлаар цэргийн албанд тэнцэхгүй болох нь тогтоогдож, тайван цагт хугацаат цэргийн албанд татахаас чөлөөлөгдсөн иргэний цэргийн үүрэгтний үнэмлэх дээр цэргийн эмнэлгийн комиссын дарга, аймаг, дүүргийн Цэргийн штабын дарга нар тус тус гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

2.5.Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага иргэнийг эрүүл мэндийн байдлаар тайван цагт хугацаат цэргийн албанд татахаас чөлөөлөх ажиллагаа болон шийдвэрт хяналт тавина.

2.6.Аймаг, нийслэл (дүүрэг)-ийн Засаг даргын Тамгын газрын Цэргийн штаб (цаашид “Цэргийн штаб” гэх) нь хугацаат цэргийн алба хаах насны иргэдийн эрүүл мэнд болон сэтгэл зүйн бэлтгэлийг дээшлүүлэх сургалтыг тухайн нутаг дэвсгэрийн эрүүл мэндийн болон цэргийн нэгтгэл, анги, байгууллагатай хамтран жил бүр зохион байгуулж, дүнг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлагнана.

2.7.Аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллага нь тухайн нутаг дэвсгэрийн цэргийн штабтай хамтран хугацаат цэргийн алба хаах насны иргэн болон цэргийн албаны ээлжит татлагаас чөлөөлөгдсөн иргэний, хугацаанаасаа өмнө эрүүл мэндийн шалтгаанаар чөлөөлөгдсөн хугацаат цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдалд хяналт тавьж, мэдээллийн сан үүсгэн тэднийг эмчлэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

2.8.Хугацаат цэргийн албанаас эрүүл мэндийн байдлаар түр чөлөөлөгдсөн иргэн эрүүл мэндийн даатгалаа баталгаажуулж, харьяа эрүүл мэндийн байгууллагын эрүүлжүүлэх төлөвлөгөөний дагуу эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд хамрагдана.

2.9.Цэргийн алба хаагчийг цэргийн тангараг өргөхөөс өмнө энэ журмын 2.2.5-д заасны дагуу эрүүл мэндийн байдлаар буцаасан тохиолдолд холбогдох зардлыг тухайн аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга хариуцна.

Гурав.Офицер, ахлагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах

3.1.Цэргийн жинхэнэ алба хааж байгаа офицер, ахлагч (цаашид “офицер, ахлагч” гэх)-ийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах ажлыг дараах байдлаар зохион байгуулна:

3.1.1.офицер, ахлагчийг жилд нэгээс доошгүй удаа эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээнд хамруулж, цэргийн эмнэлгийн комисс энэ журмын 1, 2, 3 дугаар хавсралтад заасан шалгуур үзүүлэлтийн дагуу эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргана;

3.1.2.цэргийн эмч нарын комисс нь энэ журмын 5 дугаар хавсралтад заасан өвчин, эмгэгтэй офицер, ахлагчийг тайван цагт цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцэхгүй талаарх дүгнэлтийг гаргана.

3.2.Цэргийн жинхэнэ албанд биеийн эрүүл мэндээр тэнцэхгүй гэсэн үндэслэлээр албан тушаалаас чөлөөлөгдсөн офицер, ахлагчийг цэргийн албанд эгүүлэн авах, иргэнийг офицер, ахлагчийн албан тушаалд томилоход энэ журмын дагуу эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулж, дүгнэлт гаргана.

Дөрөв.Цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах

4.1.Цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах ажлыг дараах байдлаар зохион байгуулна:

4.1.1.цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцэхгүй болсон цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн алба хаагчийг цэргийн албанаас чөлөөлөх шийдвэрийг цэргийн эмч нарын комисс гаргана;

4.1.2.цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн албанаас эрүүл мэндээр тэнцэхгүй гэсэн үндэслэлээр чөлөөлөгдсөн цэргийн алба хаагч оршин суух газрын харьяа эрүүл мэндийн байгууллагаас эрүүл мэндийг нөхөн сэргээлгэх үйлчилгээ авч, хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг эрх бүхий байгууллагаар тогтоолгон холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдана;

4.1.3.цэргийн гэрээт болон хугацаат цэргийн алба хаагч нь алба хаах хугацаанд гэнэтийн ослын улмаас цэргийн жинхэнэ албанаас эрүүл мэндээр чөлөөлөгдсөн тохиолдолд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу нийгмийн даатгал, нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдана.

Тав.Цэрэг, цагдаагийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад элсэн суралцах, энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах

5.1.Цэрэг, цагдаагийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад элсэн суралцах, энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлж, дүгнэлт гаргах ажлыг дараах байдлаар зохион байгуулна:

5.1.1.цэрэг, цагдаагийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад элсэн суралцах иргэн, цэргийн алба хаагч Цэргийн төв эмнэлэг, эсхүл Төрийн тусгай алба хаагчдын нэгдсэн эмнэлэгт эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээнд хамрагдана;

5.1.2.энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх төрийн цэргийн болон хууль сахиулах байгууллагын алба хаагч Цэргийн төв эмнэлэгт эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээнд хамрагдана;

5.1.3.цэргийн эмнэлгийн комисс нь энэ журмын 1, 2, 3 дугаар хавсралтад заасан шалгуур үзүүлэлтийг үндэслэн дүгнэлт гаргаж, дүгнэлтээ цэрэг, цагдаагийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын элсэлтийн шалгалтын болон энхийг дэмжих ажиллагааны сонгон шалгаруулах комисст хүргүүлнэ.

Зургаа.Бусад зүйл

6.1.Иргэн цэргийн албанд татагдах болон орохдоо архаг суурь өвчнөө нуун дарагдуулсны улмаас цэргийн жинхэнэ алба хаах хугацаанд уг өвчин сэдэрч, цэргийн албанаас биеийн эрүүл мэндээр чөлөөлөгдсөн тохиолдолд цэргийн нэгтгэл, анги, байгууллагаас гарсан эрүүл мэндийн үйлчилгээний болон холбогдох бусад зардлыг тухайн иргэн хариуцна.

6.2.Энэ журмыг зөрчсөн байгууллага, албан тушаалтан, иргэнд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

---oOo---

“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ын 1 дүгээр хавсралт

ИРГЭНИЙГ ЦЭРГИЙН ЖИНХЭНЭ АЛБАНД ЭРҮҮЛ МЭНДЭЭР ТЭНЦҮҮЛЭХ БОЛОН ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙДЛЫГ ТОДОРХОЙЛОХОД ХАРГАЛЗАХ ӨВЧИН, ЭМГЭГИЙН ЖАГСААЛТ

Д/д	Өвчний нэр	Өвчний олон улсын ангиллын код	Офицер, ахлагч	Цэргийн гэрээт, хугацаат цэргийн алба хаагч	Элсэгч, сурагч, сонсогч, оюутан цэрэг, магистрант, докторант	Энхийг дэмжих ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх цэргийн алба хаагчид
1	2	3	4	5	6	7
ЦУСНЫ ЭРГЭЛТИЙН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН						
1	Хэрлэгийн гаралтай зүрхний архаг өвчин, Хэрлэгийн гаралтай хавхалга болон гол судасны хавсарсан болон дан гэмтэл	I05-I09	“Тэнцэнэ” (зүрхний хөндийн тэлэгдлийн хөнгөн зэрэг, хавхалгын нээгдэлтийн талбай 1-р зэргээр нарийссан, зүрхний зүүн ховдлын агшилтын үйл ажиллагаа алдагдаагүй бол)	“Тэнцэхгүй”		
2	Цусны эргэлтийн тогтолцооны төрөлхийн гажиг	Q20-Q28	“Тэнцэнэ” (ховдол болон тосгуур хоорондын таславчийн цоорхой, уушгины артерийн цоорхой мэс заслаар засагдах боломжтой бол)	“Тэнцэхгүй”		
3	Зүрхний бах	I20.0-I20.9	“Тэнцэнэ” (эмчийн хяналтад байх)	“Тэнцэхгүй”		

4	Зүрхний шигдээс	I21-I22	"Тэнцэнэ" (өвчилсний дараа 6 сарын хугацаанд нөхөн сэргээх эмчилгээ хийгдэж дахин өвчлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
5	Хордлого, харшлын гаралтай миокардит	I40-I41	"Тэнцэнэ" (хэм алдагдлын хүнд хэлбэрүүд, Миокардын тэжээлгүйтэл болон хавхалпын вегетаци үүссэнээс бусад)	"Тэнцэхгүй"
6	Тосгуур ховдлын хориг II зэрэг	I44.1	"Тэнцэнэ" (24 цагийн зүрхний цахилгаан бичлэгт хоногийн нийт зүрхний цохилт буураагүй ба бусад хэм алдагдал илрээгүй бол) "Тэнцэхгүй" (24 цагийн зүрхний цахилгаан бичлэгт 2.5 секундээс дээш хугацааны завсарлага-пауз илэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
7	Ховдол хугацаанаас урьгаж туйлгүйших	I49.3	"Тэнцэнэ" (24 цагийн зүрхний цахилгаан бичлэгт хоногийн нийт зүрхний хэм алдагдал 15 хувь ба түүнээс бага илэрсэн бол)	"Тэнцэнэ" (хэм алдагдлын хэлбэрээс хамаарна)
8	Тосгуур хугацаанаас урьдаж туйлгүйших	I49.1		"Тэнцэнэ" (хэм алдагдлын хэлбэрээс хамаарна)
9	Вольф-Паркинсон Уайтын хам шинж	I45.6	"Тэнцэнэ" (хавсарсан хэм алдагдал илрээгүй Аблаци эмчилгээ хийх боломжтой бол)	"Тэнцэхгүй"

10	Атеросклероз	I70-I70.9	"Тэнцэнэ" (өвчний явцаас шалтгаална)	"Тэнцэхгүй"
11	Кардиомиопати	I42.0-I43.8	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэхгүй"
12	Перикардитын бүх төрлийн хэлбэрүүд	I30-I32	"Тэнцэнэ" (үнхэлцэг хальс хатуурсан, наалдац үүссэн, зүрхний шахах үйл ажиллагаанд нөлөөлөл үзүүлсэн гэх мэт хүндрэлгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
13	Гол судасны цүлхэн	I71-I71.9	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэхгүй"
14	Цусны даралт ихсэх өвчин	I10-I13	"Тэнцэнэ" (өвчний 1, 2 дугаар үеийн эмчилгээ үр дүнтэй бол)	"Тэнцэхгүй" (артерийн даралтын 2 ба түүнээс дээш зэрэг)
15	Шинж тэмдгийн даралт ихсэлт	I15	"Тэнцэнэ" (бай эрхтний гэмтэл, эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэнэ"
16	Тахикарди, тодорхойгүй (синусын тахикарди)	R00.0	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй" (үзлэгийн үед зүрхний цохилтын тоо 100 ба түүнээс дээш бол)
17	Брадикарди, тодорхойгүй (синусын брадикарди)	R00.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй" (үзлэгийн үед зүрхний цохилтын тоо 50 ба түүнээс доош бол)
18	Гисийн баруун хөлийн бүтэн хориг		"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"

АМЬСГАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН					
				"Тэнцэнэ" (өвөрмөц бус үүсгэгчгүй, амьсгалын дутагдлын шинжгүй боловч олон дахин сэдэрлэлтэй, уушгины багтаамж 10 хувиас дээш буурсан, эмчилгээний үр дүн муу бол тэнцэхгүй)	"Тэнцэхгүй"
19	Уушгины үрэвсэл	архаг	J10-J18.9		
20	Гуурсан архаг үрэвсэл	хоолойн	J41-J42	"Тэнцэнэ" (ихээхэн сэдэрлэлтэй, цагаан мөгөөрсөн хоолойн диструкци өөрчлөлттэй, эмчилгээний үр дүн муу бол тэнцэхгүй)	"Тэнцэхгүй"
21	Уушгины хальсны болон түүний урхаг үлдэц	гялтан үрэвсэл	J90-J92.9 J93-J94.9	"Тэнцэнэ" (амьсгалын дутагдлын шинжгүй боловч спирогаммын үзүүлэлтүүдийн өөрчлөлтийг харгалзан үзнэ)	"Тэнцэхгүй"
22	Гуурсан багтраа	хоолойн	J45-J46	"Тэнцэхгүй"	
23	Уушли тоосжих		J60-J65	"Тэнцэнэ" (өвчний хурц архаг, давшилттай хэлбэрээс бусад үед)	"Тэнцэхгүй"
24	Уушгины төрөлхийн гажиг	бусад	Q33.8	Тэнцэхгүй	
25	Уушгины халдварлагдсан олон уйланхайт эмгэг		Q33.0	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
26	Уушли хатуурах болон тэлэгдэх		J43.0- J43.9	"Тэнцэхгүй"	
27	Уушгины шохойжилт			"Тэнцэнэ" (хэмжээнээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй" (уушгины шохойжилт 0,5 см-ээс их бол)
28	Гуурсан тэлэгдэх өвчин	хоолойн	J47	"Тэнцэхгүй"	

29	Завсрын зонхилон амьсгалын бусад ателектаз эдийг гэмтээх замын өвчин,	J84	"Тэнцэхгүй"			
30	Уушгины хавдар	C33	"Тэнцэхгүй"			
31	Цээжний гялтан хальсны үрэвслийн үлдэц, гэмтэл, хагалгааны үлдцийн улмаас өрц, гялтан хальс, уушгины наалдац		"Тэнцэнэ" (амьсгалын дутагдлын шинжгүй, спирограммын үзүүлэлт хэвийн тохиолдолд)		"Тэнцэхгүй"	
32	Уушгины архаг бөглөрөлт	J44	"Тэнцэнэ" (амьсгалын дутагдалгүй бол)		"Тэнцэхгүй"	
ХООЛ ШИНГЭЭХ ЭРХТНИЙ ЭМГЭГ						
33	Ходоод, 12 хуруу гэдэсний шархлаа	K25-K28	"Тэнцэнэ"		"Тэнцэхгүй" (диспепсийн илрэлтээс бусад)	"Тэнцэхгүй"
34	Олон дахилттай ходоодны шалбархайт үрэвсэл	K29	"Тэнцэнэ"		"Тэнцэхгүй"	
35	Кроны өвчин	K50	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнд эзэгнэшлийн байдалд орсон бол) "Тэнцэхгүй" (нарийн болон бүдүүн гэдэсний кроны өвчин хавсарсан бол-K50.8)		"Тэнцэхгүй"	

36	Бүдүүн гэдэсний архаг үрэвсэл	K51	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэхгүй" (эмчилгээний дараа давтан дурандуулахад эдгэрсэн бол тэнцэнэ)
37	Бүдүүн гэдэсний өвөрмөц шархлаа	K51.0- K51.9	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнд зэнэгшлийн байдалд орсон бол)	"Тэнцэхгүй"	
38	Тогтонги элэгний үрэвсэл	K72.0- K72.9	"Тэнцэнэ" (лабораторийн болон бусад шинжилгээний дүн, эмнэл зүйгээр элэгний үйл ажиллагааны хямрал даамжирч, гүнзгийрсэн тохиолдлоос бусад)	"Тэнцэнэ" (элэгний эсийн АЛАТ, АСАТ 60-аас дээшгүй, вирусгүй тохиолдолд)	
39	Элэгний хатуурал	K74.0- K74.6	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнд зэнэгшлийн байдалд орсон бол)	"Тэнцэхгүй"	
40	Элэгний идэвхтэй архаг үрэвсэл	K73.0- K73.9	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"	
41	"А" гаралтай хурц үрэвсэл	B15.0- B15.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй" (эдгэрснээс хойш 6 сараас дээш хугацаанд сэдрэл өгөөгүй, шинжилгээгээр элэгний үйл ажиллагааны үзүүлэлт өөрчлөлтгүй бол)	"Тэнцэхгүй"

42	"В", "С" вирусийн шалтгаантай элэгний хурц үрэвсэл	B16.0- B16.9, B17.1	"Тэнцэнэ" (эмчийн хяналтад байх бөгөөд эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (вирусийн идэвхгүй тохиолдолд дотоодын академи, сургууль, дамжаанд)	"Тэнцэхгүй"
43	"В", "С", "D" вирусийн шалтгаантай элэгний аргаг үрэвсэл	B18.0- B18.2	"Тэнцэнэ" (эмчийн хяналтад байх бөгөөд эмчилгээний үр дүн өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"		
44	Элэгний бусад өвчин	K76.0	"Тэнцэнэ" (Элэгний дутагдлын шинж илрээгүй бол)	"Тэнцэхгүй" (элэгний эсийн задралын шинж тэмдэг АПАТ, АСАТ 80-аас их тохиолдолд)		
45	Нойр булчирхайн аргаг үрэвсэл	K86	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн эзэгшлийн байдалд бол) "Тэнцэхгүй" (эмчилгээний үр дүн муу, олон дахин сэдрэлтэй бол)	"Тэнцэнэ" (эмчилгээнд үр дүнтэй, эзэгшлийн байдалд бол)	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн эзэгшлийн байдалд бол) "Тэнцэхгүй" (эмчилгээний үр дүн муу, олон дахин сэдрэлтэй бол)	"Тэнцэнэ" (өвчний явц сэдрэлээс хамаарна, амилаза хэвийн хэмжээнд байх ёстой)

46	Элэгний судасны хоргүй хавдар	D18.0	"Тэнцэнэ" (хэмжээ нь 5 см-ээс ихгүй бол)	"Тэнцэнэ" (хэмжээ нь 5 см-ээс их эсвэл 2-оос дээш тоотой бол тэнцэхгүй)
БӨӨР, ШЭЭСНИЙ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН				
47	Бөөрний тэвшинцрийн архаг үрэвсэл	N11	"Тэнцэнэ" (бөөрний дутагдлын шинж илрээгүй, 6 сараас дээш хугацаанд зөнэгшлийн байдалтай бол)	"Тэнцэнэ" (бөөрний дутагдлын шинж тэмдэг илрээгүй, бөөрний үйл ажиллагаа болон шээсний ерөнхий шинжилгээ хэвийн байх)
48	Бөөрний түүдгэнцрийн архаг үрэвсэл	N03	"Тэнцэхгүй"	
49	Цочмог нефритийн хам шинж	N00	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
50	Түргэн даамжрах нефрит хам шинж	N01	"Тэнцэхгүй"	
51	Шээсээр дахилтат ба тогтвортойгоор цус гарах, хам шинж	N02 (R31)	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
52	Чихрийн шихингийн түүдгэнцрийн эмгэг	N08.3	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"

53	Бөөр устгах ба тэвшингэр шээгэйн холбоос бөглөрөх	N13.0	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
54	Эм, хүнд металаас улбаалсан бөөрний сувганцрын завсрын эдийн ба сувганцрын эмгэг	N14.2	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн, өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
55	Бөөрний цочмог дутмагшил	N17	"Тэнцэхгүй" (эмчилгээний дараа 1 жилийн дотор сэдэрл өгсөн тохиолдолд)	"Тэнцэхгүй"
56	Бөөрний архаг дутмагшил	N18	"Тэнцэхгүй" (түүдгэнцрийн шуулт 89 мл/мин доош бол)	"Тэнцэхгүй"
57	Төрөлхийн, олдмол, тодорхойгүй шалтгаант нэг ба хоёр талын жижиг бөөр	1 талын N27.0 2 талынх N27.1	"Тэнцэнэ" (бөөрний үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
58	Хоёр талын бөөрний олон тооны уйланхай	N28.1		"Тэнцэхгүй"
59	Төрөлхийн болон олдмол нэг бөөрний уйланхай (3 см-аас их, 2 болон түүнээс дээш тоотой бол)	N28.1, Q61	"Тэнцэнэ" (бөөрний үйл ажиллагаа алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
60	Шалтгаан тодорхойгүй давсагны мэдрэл булчингийн үйл ажиллагааны хямрал	N31.9	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"

61	Мэс заслын дараах бөөрний дутагдал	N99.0	"Тэнцэхгүй" (түүдгэнцрийн шүүлт 89 мл/мин доош бол)	"Тэнцэхгүй"
62	Бөөр унжилтын 2 дугаар зэрэг	N28.8	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
ЦУС, ЦУС БОЛОВСРУУЛАХ ЭРХТНИЙ ӨВЧИН				
63	Верльгофын өвчин	D69.3	"Тэнцэнэ" (эзэнгшлийн байдалд 1-ээс дээш жил болсон бол)	"Тэнцэхгүй"
64	Шалтаан тодорхойгүй ялтас эс цөөрөх	D69.4- D69.6	"Тэнцэнэ" (эмчийн хяналтад байх бөгөөд өвчний явц, эзэнгшлийн байдлаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
65	Дэлүү томролт	R16.1	"Тэнцэнэ" (үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
66	Шенлейн Геныхын өвчин	D69.0	"Тэнцэнэ" (эзэнгшлийн байдалд 1-ээс дээш жил болсон бол)	"Тэнцэхгүй"
67	Аутоиммунны цус багадалт	D59.4	"Тэнцэхгүй"	
68	Цус төлжилгүйдлийн цус багадалт	D61	"Тэнцэхгүй"	
69	Полицитеми (эритроми)	D75	"Тэнцэхгүй"	
70	Цусны цагаан цогцос ховордох	D72	"Тэнцэхгүй"	
71	Витамин В12 болон төмөр дутагдлын цус багадалт	D50- D51.9	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэнэ" (хавсарсан өвчнөөс шалтгаалахгүй бол)

72	Лимфогрануломатоз	D71	"Тэнцэхгүй"	
73	Гемофилия (A,B)	D66.0- D67	"Тэнцэхгүй"	
74	Хадуур эст цус багадалт	D57.8	"Тэнцэхгүй"	
75	Төрөлхийн сфероцитоз		"Тэнцэхгүй"	
76	Талассемия	D56	"Тэнцэхгүй"	
ДОТООД ШҮҮРЭЛ, БОДИСЫН СОЛИЛЦООНЫ ӨВЧИН				
77	Бамбай булчирхайн өвчнүүд	E05	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүн өвчний явцаас хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
78	Чихрийн шижин	E10-E14	"Тэнцэнэ" (бай эрхтний гэмтлээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
79	Хүрэл өвчин	Q82.5	"Тэнцэхгүй"	
80	Гиперхроматоз	E61	"Тэнцэхгүй"	
81	Тулай өвчин	M10	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
82	Таргалалт (Бодисын солилцооны хам шинж)	E66	"Тэнцэхгүй" (хоол тэжээл, хөдөлгөөний дэглэмээс үүдэлтэй 2, 3 дугаар зэргийн таргалалтыг харилцан эмчлэхэд 9 сарын дотор үр дүн өгөхгүй бол)	"Тэнцэхгүй" (хоол тэжээл, хөдөлгөөний дэглэмээс үүдэлтэй 2, 3 дугаар зэргийн таргалалтыг харилцан эмчлэхэд 9 сарын дотор үр дүн өгөхгүй бол)

ЯС, БУЛЧИНГИЙН ТОГТОЛЦОО, ХОЛБОХ НЭХДЭСИЙН ӨВЧИН				
83	Артрозууд	M15-M19	“Тэнцэхгүй” (үений мөгөөрслөг эдийн хатуурлын улмаас хөдөлгөөн хязгаарлагдсан, хэвийн байдал алдагдсан, байнгын эмзэглэлтэй бол)	“Тэнцэхгүй”
84	Олон үений хэрлэг төст үрэвсэлт эмгэгшил	M05-M06		“Тэнцэхгүй”
85	Үений зангилаат үрэвсэл	M30		“Тэнцэхгүй”
86	Улаан чонон яр	M32		“Тэнцэхгүй”
87	Даамжрах тогтолцоот хатуурал (Склеродерм)	M34		“Тэнцэхгүй”
ХОРДЛОГО				
88	Туяаны хордлого	T66		“Тэнцэхгүй”
89	Фосфор органик болон бусад хорт бодисын хордлогын дараах байдал	T53-T57	“Тэнцэнэ” (урхаг үлдэцгүй бол)	“Тэнцэхгүй”
90	Хүнд металлын архаг хордлого, түүний үлдэц	T53-T57		“Тэнцэхгүй”
91	Хүчил шүлтийн хордлого, түүний үлдэц (хоол боловсруулах замын түлэгдлийн үлдэц, нарийсалт)			“Тэнцэхгүй”

НҮД, ТҮҮНИЙ ДАЙВРЫН ӨВЧИН						
Зовхи, нулимсны эрхтэн, ухархайн эмгэг						
92	Хурц болон блефарит	Н01.0	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)
93	Зовхи гадагш эргэх, дотогш урвах	Н02.0-1	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)			
94	Туулайн нүд	Н02.2	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэнэ"		
95	Зовхи буух (Блефароптоз II-III зэрэг)	Н02.4	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ"	
96	Халдварт өвчний үеийн зовхины эмгэг	Н03	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	
97	Нулимсны эрхтний эмгэгүүд	Н04.0-04.9	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	
98	Нулимсны замын гаж хөгжил	Q10.6	"Тэнцэхгүй"			

Налихын эмгэг					
99	Нүдний салст бүрхэвчийн үрэвсэл	H10.4	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)
100	Нүдний цагаан бүрхүүлийн сорвижилт	H16	"Тэнцэхгүй" (дахисан птеригиум нь эвэрлэг рүү 3 мм-ээс илүү ургасан бол эсвэл өмнө нь 2 удаа мэс засалд ороод хараанд нөлөөлж 0.5-аас доош шилээр засагдахгүй бол)		"Тэнцэхгүй"
Нүдний склер, эвэрлэг, солонгон бүрхүүлийн эмгэг					
101	Эвэрлэгийн хурц болон архаг үрэвсэл (бүх төрлийн шалтгаантай кератит)	H16	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)
102	Эвэрлэгийн төвийн цагаа (мананцар, үгл, толбо, судасжсан цагаа, стафилома нь харах чадвар, төвийн хараанд нөлөөлснөөс шилээр засагдахгүй бол)	H16.4, H17.8	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)
103	Эвэрлэгийн дистрофийн хэлбэрүүд	H18.5	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)

104	Эвэрлэг солих мэс засал хийлгүүлсэн бол	H18	"Тэнцэхгүй"	
105	Судаслаг болон солонгон бүрхүүлийн хурц болон архаг үрэвсэл	H20, H21	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
106	Солонгон бүрхүүлийн аномали хөгжил (поликори, том хэмжээний мембран, колобома)	H22	"Тэнцэхгүй" (харах чадвар төвийн хараанд нөлөөлж, 2 нүдний хараа 0.5-аас доошилсон, шилээр засагдахгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
107	Солонгон бүрхүүлийн үрэвслийн дараах сорвижилт, наалдцууд	H22.8	"Тэнцэхгүй" (хараанд нөлөөлж шилээр засагдахгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
108	Гэмтлийн гаралтай мидриаз, хүүхэн харааны сарьс мембран хараанд нөлөөлж шилээр засагдахгүй бол	H21.4	"Тэнцэхгүй"	
Болорын эмгэг				
109	Болор цайх өвчин афаки, эсвэл урьд нь хиймэл болор тавиулсан бол	H26-27	"Тэнцэнэ" (хиймэл болортой, харааны чадварт нөлөөлөөгүй шилээр засагдаж байгаа бол)	"Тэнцэхгүй" "Тэнцэнэ" (хиймэл болортой, харааны чадварт чадварт нөлөөлөөгүй шилээр засагдаж байгаа бол)

110	Болрын мултрал, болор мэс заслаар авадгсан хиймэл болоргүй бол	H26-27	"Тэнцэхгүй"
111	Төрөлхийн болон хоёрдогчоор үүссэн катаркт	H26-28	"Тэнцэхгүй"
Нүдний булчин, хос харааны хөдөлгөөн, аккомодаци ба рефракцийн эмгэг			
112	Хос хялар, саа хялар, мэс заслаар сайжрахгүй байнгын хоёрлолт үүссэн, эсвэл хүчтэй амблиопия (мохос хараа), 0.3-аас бага хараатай, шилээр засагдахгүй (диплопи)	H50, H51, H53.4, H53.1	"Тэнцэхгүй"
113	Бүх хэлбэрийн нистагм (босоо, хэвтээ, тойрох хөдөлгөөнтэй)	H55	"Тэнцэхгүй"
114	Дауны хам шинж	Q90	"Тэнцэхгүй"
Шиллэг бие ба нүдний алимын эмгэг			
115	Цөцгийн анхдагч ба хүндрэлийн бүдэгшил, хууралтаас 2 нүдний хараа нь 0.5-аас буурсан	H43.3	"Тэнцэхгүй" (шилээр засагдахгүй бол)

116	Нүдний нэвт ба битүү гэмтэл	S05	"Тэнцэхгүй" (бүрхүүлүүдэд наалдац үүссэнээс хараа нь 0.5-аас буурсан, хараанд нөлөөлж шилээр засагдахгүй бол)	"Тэнцэхгүй" (нэг нүд 100% хараатай, нөгөө нүд 0.3-аас буурсан, шилээр засагдахгүй бол)
117	2 нүдний алимны эмгэг, гэмтлийн улмаас хараа 0.5-аас буурсан	H05	"Тэнцэхгүй" (шилээр засагдахгүй бол)	
Глаукома				
118	Анхдагч глаукома ба глаукомын бүх хэлбэрүүд	H40	"Тэнцэхгүй"	
119	Экзофтальм, нүдний эндофтальм, нүдний аяганы зөөлөн эдийн үрэвсэл хараанд нөлөөлж шилээр засагдахгүй бол	H05	"Тэнцэнэ" (эмчлүүлж, харааны чадварт нөлөөлөөгүй, шилээр засагдаж байгаа бол)	"Тэнцэхгүй"
Судаслаг бүрхүүл ба торлогийн эмгэг				
120	Торлогийн хууралт ба язралт (ретиношизис), торлогийн уйланхай, торлогийн сорвижилт	H33, H33.1	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"

121	Торлог бүрхүүлийн бүх хэлбэрийн дистрофи (нөсөөт болон цагаан голомтот), хууралт, эмболи, тромбоз гэх мэт судасны өвчнүүд хараанд нөлөөлснөөс нүдний хараа 0.5-аас доошилж, нүдний шилээр засагдахгүй болсон	H36	"Тэнцэхгүй"		
122	Торлогийн судсуудын суурин дээр үүссэн торлогийн эмгэгшил	H35	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд засагдсан, хараанд нөлөөлөөгүй бол)
Харааны мэдрэл ба харааны замын эмгэг					
123	Харааны мэдрэлийн үрэвсэл, оптик хиазмын арахноидит, папиллит, ретробульбарный неврит, хараанд нөлөөлж шилээр засагдахгүй бол	H46	"Тэнцэхгүй"		
124	Харааны мэдрэл ба харааны замын бусад өвчнүүд	H47	"Тэнцэхгүй"		

125	Харааны мэдрэлийн хөхлөгийн хаван	H47.1	“Тэнцэхгүй” (харааны мэдрэлийн хөхлөг хаватнашлын үлдэгцтэй хатингаршил үүссэн бол)	“Тэнцэхгүй”
126	Харааны мэдрэлийн хатингаршил	H47.2	“Тэнцэхгүй” Хараа хямрах ба сохрох	
127	Нэг нүдгүй (эсвэл сохор), нөгөө нь 0.05-аас доош хараатай, эсвэл хоёр нүдний хараа нь нийлээд 0.5 хүрэхгүй, нүдний шилээр засагдахгүй	H44.5, H54	“Тэнцэхгүй”	
128	Миопи-6.0 Дп, гипермитропи +5.0 Дп-оос дээш, эсвэл 2 нүдний хараа нь нүдний шилтэйгээр 0.5-аас ихгүй, торлогт дистрофи өөрчлөлт эхэлсэн, нүдний хэт авиан шинжилгээгээр батлагдсан бол	H52	“Тэнцэхгүй”	
129	Өнгө танихгүй (Өнгөний харалган)	H53.5	“Тэнцэнэ” (2-3 өнгө ялгана.)	“Тэнцэхгүй”
ЧИХ БА ХӨХӨНЦӨР, ХАМАР, ХООЛОЙ, ЭРҮҮ НҮҮРНИЙ ӨВЧИН, ЭМГЭГ				

130	2 чихний аргаг эпитимпанитын бүх хэлбэр	H65-H66	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд тэнцэнэ)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
131	Нэг болон 2 чихний аргаг мезотимпанитын бүх хэлбэр, мастоидит (сонсгол бууралттай)	H66, H70.0-9	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
132	Хэнгэрэг хальсны үрэвслийн улмаас үүдэлтэй хөдөлгөөний алдагдал (наалдац, темпаносклероз)	H73, H74	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэнэ" (мэс засал болон эмийн эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
133	Чихний эмгэгийн улмаас хийгдсэн мэс заслын дараах гавал, тархины эмгэг үлдэц	H95	"Тэнцэхгүй"			
134	Хамар, түүний дайврын үрэвслийн гаралтай салстын хатингаршил, цус гарамтай байдал (атрофический язвенный рино- синусит), үнэрлэх үйл ажиллагааны алдагдал	J32	"Тэнцэхгүй"			

135	Олон жил дахисан харшилт нустай (Аллергический ринофарингит, синусит)	J30	"Тэнцэнэ"			"Тэнцэхгүй"
136	Мэс заслын дараа, эсвэл гэмтлийн дараа тогтсон эрүү нүүрний деформациуд	T90.2	"Тэнцэнэ"			
137	Нэг болон 2 талын хамар дайвар хөндийн идээт үрэвсэл	J32	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
138	Хамар, хамар дайвар хөндийн дурангийн мэс заслын болон хамрын хагалгааны дараах хүндрэлүүд	S02.2	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
139	Төвөнхийн дууны хөвчийн саажилт	J04.0	"Тэнцэнэ"			
140	Гүйлсэн булчирхай 3-4 зэргийн томролт ба мэс заслаар авах боломжгүй эмгэг	J35	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд)	"Тэнцэхгүй"
141	Хамрын таславчны хугарал амьсгалд саад учруулсан тохиолдолд	J34.2	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд)	"Тэнцэнэ" (эмийн болон мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн тохиолдолд)

АРЬС БА АРЬСАН ДООРХ ЭСЛЭГИЙН ӨВЧИН						
142	Дахилтат тархмал шүүдэст экзем, аргаг хэлбэрийн дахилтат нянгийн экзем	L20	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
143	Халдварт дерматит	L30.3	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн, жилээс дээш хугацаанд сэдэрэггүй бол)	
144	Нарны шалтгаант олон жил үргэлжилсэн тархмал экзем	L56	"Тэнцэнэ"		"Тэнцэхгүй"	
145	Олон хэлбэрт шүүдэст улайрал өвчний цэврүүт хэлбэр, түүний хүндрэл	L51.1	"Тэнцэнэ"		"Тэнцэхгүй"	
146	Порфирины өвчин, элэгний хатуурал, элэгний идэвхтэй аргаг үрэвсэлтэй хавсарсан байх, полиневритийн шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдол	E80.2	"Тэнцэхгүй" (полиневритын шинж илэрсэн бол)		"Тэнцэхгүй"	
147	Судасны гаралтай цусархаг үрэвсэл	D69.0	"Тэнцэнэ" (ээнэгшлийн байдалд 1-ээс дээш жил болсон бол)		"Тэнцэхгүй"	

148	Хайрст тархмал үлдийн дахилтат тархмал, хэрзэгт, шүүдэст улайралт, үе мөчний хэлбэрийн хайрст үлд)	L40	“Тэнцэнэ” (жилээс дээш хугацаанд сэдэрдэггүй бол)	“Тэнцэхгүй”	“Тэнцэнэ” (эмчлэгдэж эдгэрсэн, жилээс дээш хугацаанд сэдэрээгүй бол)
149	Иж хайрст үлд (хурцавтар хэлбэрийн дуслан, хурц цагаан цэцэг хэлбэрийн, ширшил хэлбэрийн)	L41	“Тэнцэнэ”		“Тэнцэхгүй”
150	Витилиго	L80	“Тэнцэнэ” (нүүрний хэсгийг хамарсан их хэмжээтэй бол тэнцэхгүй)		“Тэнцэхгүй”
151	Арьс салст бүрхэвчийг тархмалаар гэмтээсэн, 6 сараас дээш хугацаагаар үргэлжилж байгаа цэврүүт өвчнүүд	L10, L12, L93	“Тэнцэхгүй”		
152	Холбогч эдийн гаралтай системийн өвчнүүд, улаан чонон яр өвчний бүх хэлбэрүүд, арьс хатууран хатингарших өвчний тархмал хэлбэр, дерматомизит	L50, L90, L93, L94	“Тэнцэнэ” (склеродерми өвчний тархмал хэлбэрээс бусад үед)		“Тэнцэхгүй”

153	Тархмал хордлого, харшлын дерматит, Лайеллын хам шинж	L23, L51.2, L27, L51.2	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
154	Бүх биеийг хамарсан төрөлхийн ихтиоз, төрөлхийн эпидермолиз, Нейрофиброма, Реклинхаузын өвчин	Q80.0, Q85.0	"Тэнцэхгүй"	
155	Тархмал олон жил үргэлжилж байгаа атопик дерматит, тархмал мэдрэлийн гаралтай арьсны үрэвсэл, зангилаат маажуур	L20, L28, L28.2, L43.0	"Тэнцэхгүй" (байнгын дахидаг, ширшилтэй бол)	"Тэнцэхгүй"
156	Арьс, үс, хумс, хөлийн өнгөц хярагч үлд, бужуу үлд, хөлийн улны эпидермофития	B36.0 B35.0 B35.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
157	Мөөг төст микоз, Т эсийн гаралтай Лимфома болон түүний хэлбэрүүд, арьсны дайрын хавдар	C80 C84.5 D23	"Тэнцэхгүй"	
158	Арьсны мөнгэний хавдрууд, меланوما, салстын хавдар, өөхөн эдийн хавдар	C43-43.5 D22-D17	"Тэнцэнэ" (эмчлүүлсэн, эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"

159	БЗДХ-ын (Заг хүйтэн, тэмбүү) шинж тэмдэг илэрсэн	A54-57	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдсэн бол)	"Тэнцэхгүй" (ТРНА (+), RPR (+) буюу титргэй тохиолдолд)
160	Олон өнгөт үлд	B35	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
161	Хүнд хэлбэрийн харшлын болон анафилаксын урвал илэрдэг бол	L24.4	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
162	Хумхаагийн эсрэг эмэнд харшилтай бол	L24.4	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
163	Гормон эмчилгээг удаан хугацаанд, сүрьеэгийн эсрэг, хими эмчилгээ, сэтгэл гутрал болон сэтгэл нөлөөт эмийн эмчилгээ хийлгэж байгаа бол		"Тэнцэхгүй"	
БЭРТЭЛ БОЛОН БУСАД ГАДНЫ ШАЛТГААНЫ ҮР ДАГАВАР, ЯС БҮЛЧИНГИЙН ТОГТОЛЦОО, ХОЛБОХ НЭХДЭСНИЙ ӨВЧНҮҮД, ТӨРӨЛХИЙН ГАЖИГ				
Арьсны эмгэг сорвижилтууд				
164	Олон дахин шархалдаг сорвижилтын улмаас гутал, хувцас өмсөхөд саадтай, хөдөлгөөн нь илэрхий хязгаарлагдсан	L90	"Тэнцэхгүй"	

165	Хөдөлгөөн хязгаарлагдсан, өдөр тутмын үйл ажиллагааг гүйцэтгэхэд саадтай тохиолдолд (гэмтлийн шалтгаант өвчнүүд)	L90.5	“Тэнцэнэ”	“Тэнцэхгүй”
166	Дээд доод мөчдийн гажиг хөгжилт болон гэмтлийн урхгийн улмаас үйл ажиллагааны дунд зэрэг алдагдалтай	T92, T93	“Тэнцэнэ”	“Тэнцэхгүй”
167	Ясны үхжил	M87.00-87.99	“Тэнцэнэ” (мэс засал эмчилгээний дараа үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	“Тэнцэхгүй”
Гавал ясны төрөлхийн болон гэмтлийн урхгууд				
168	Дотроо гадны биетэй тархины гавлын ясны цоорхойг нөхсөн буюу нөхөөгүй тохиолдлууд, дотроо гадны биетгүй боловч 1.5 см болон түүнээс дээш диаметртэй нөхөгдөөгүй цоорхойтой	T90	“Тэнцэхгүй”	

169	Гавлын ясны 1.5 см хүртэл диаметртэй цоорхойг нөхөх хагалгаа хийлгэсэн бөгөөд төв мэдрэлийн үйл ажиллагаанд бүтцийн өөрчлөлт илрээгүй	T90.5	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэхгүй"
Сээр нуруу, хүзүүний өвчин, гажиг хөгжил, гэмтлийн урхаг					
170	Ууц, нурууны үйл ажиллагааны илэрхий өөрчлөлттэй	Q67.5	"Тэнцэхгүй"		
171	Өвчин, гэмтэл, гажиг хөгжилтийн улмаас аарцаг ясны хэлбэр өөрчлөгдөж, хөдөлгөөн хязгаарлагдсан	S30-S32	"Тэнцэхгүй"		
172	Архаг өвчний улмаас тулгуур, эсвэл хөдөлгөөний аппарат үйл ажиллагааны алдагдалтай	S39	"Тэнцэхгүй"		
173	Том үенд мэс засал хийлгэсэн		"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэхгүй" (1 жилийн дотор тэнцэхгүй)
Гажиг хөгжилт болон гэмтлийн улмаас үүссэн яс, булчин, шөрмөс, мөгөөрс, үений урхаг					

174	Гажиг болон урхгийн үйл ажиллагааны илэрхий алдагдалтай	Q68	"Тэнцэхгүй"	
175	Гажиг болон урхгийн үйл ажиллагааны бага зэрэг алдагдалтай	T92	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
Гар, хөлийн төрөл бүрийн шалтгаант муруйлт, богиносолт болон үйл ажиллагааны алдагдал, гутал, хувцас өмсөхөд саадтай урхаг				
176	Гар, хөлийн богиносолт 3–4 см-ээс их, хөл гадагшаа майга (0 хэлбэрийн) дунд чөмөгний ясны дотор талын шовгуруудын хоорондын зай 10–20 см-ээс их, хөл гадагш сайрийж (Х хэлбэрийн) шилбэ ясны дотор талын шатайн хоорондын зай 9–15 см-ээс их байх	Q71	"Тэнцэхгүй"	
177	Том үений сурмаг мултрал	S33, S43, S53, S63, S73, S83	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
Гар, хурууны гэмтэл, гажиг хөгжил				

178	Нэг юм уу 2 гар, хөлний 2 ба түүнээс дээш хуруу, эсвэл эрхий хуруу гэмтэж, үйл ажиллагаа нь илэрхий алдагдсан	T92.2	"Тэнцэхгүй"
179	Баруун гарын долоовор хуруу, (солгой бол зүүн гарын) эсвэл нэг гарын 2 ба түүнээс дээш хуруу нэгдүгээр үеэрээ тасарч, үйл ажиллагаа нь алдагдсан	T92.6	"Тэнцэхгүй"
Тавхай, хөлийн хурууны гэмтэл, гажиг хөгжил, гэмтэл бэртлийн үлдэц			
180	Нэг хөл бүх хуруугүй	T93	"Тэнцэхгүй"
181	Гутал өмсөх ба явахад саадтай, хөлийн хуруу дутуу буюу хэлбэр нь алдагдаж, хөдөлгөөн хязгаарлагдсан	T12-T13.6	"Тэнцэнэ"
182	Тавхайн гажиг хэлбэрүүд, шагай тавхайн шинэ болон хуучин гэмтлийн улмаас гутал өмсөх, явахад саадтай, хөдөлгөөний үйл ажиллагаа өөрчлөлттэй	T92	"Тэнцэнэ" (үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)
			"Тэнцэхгүй"

183	Гар, хөл, сарвуу, тавхайгүй болон төрөлхийн гажигтай тохиолдол	T93.6	"Тэнцэхгүй"		
184	Толгойн бэртлийн үлдэц	T90.5	"Тэнцэхгүй" (ихээхэн урхагтай, үйл ажиллагааны гүн өөрчлөлтэй бол)	"Тэнцэхгүй"	
185	Хүзүү, их биеийн бэртлийн үлдэц	T90			
ЗАХЫН СУДАСНЫ ӨВЧИН БА ГЭМТЛИЙН УРХАГ, АНЕВРИЗМ, ТРОМБОФЛЕБИТ, СУДАСНЫ ӨРГӨСӨЛТ					
186	Мөчний хураагуур судасны цусны эргэлт болон үйл ажиллагааны илэрхий өөрчлөлт	I80, I87-I88	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээнд үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй" (мэс заслын эмчилгээнд үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"
187	Хуйхнагийн венийн бүдүүрэл 3-4 зэрэг (варикоцеле)	I86.1	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээнд үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэнэ" (3, 4 дүгээр зэрэг тэнцэхгүй)	"Тэнцэхгүй"
188	Мөчний үйл ажиллагаа алдагдаагүй, цусны эргэлт бага зэрэг хямарсан (Рейнын хам шинж)	I73.0, I73.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"	
БҮХ ТӨРЛИЙН ИВЭРХИЙ, УСЖИЛТ					
189	Дахилттай болон хөдөлгөөнд саадтай ивэрхий	K40-K46	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	

190	Төмсөг ба үр дамжуулах сувгийн усжилт (ус ихтэйн улмаас хөдөлгөөнд саадтай)	N43, I 86.1	"Тэнцэнэ" (хагалгаа хийлгэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (хагалгаа хийлгэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
ТӨМСӨГ БУУГААГҮЙ ТОХИОЛДОЛ						
191	2 талын төмсөг буугаагүй	Q53.2	"Тэнцэхгүй"			
192	1 талын төмсөг буугаагүй	Q53.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"		
МЭС ЗАСАЛТАЙ ХОЛБООТОЙ БУСАД ӨВЧИН, ХАГАЛГААНЫ ДАРААХ БАЙДАЛ						
193	Хэвлий, цээж, аарцагны хөндийд 2-оос дээш удаа хагалгаа хийлгэсэн, гэдэс тайрагдсан, хэвлийн хөндийд наалдацтай	K66	"Тэнцэнэ" (гэдэсний дамжуулалт хэвийн бол)	"Тэнцэхгүй"		
194	Мэс заслаар 2 болон түүнээс дээш тооны хавирга авхуулсны дараах цээжний хэлбэрийн алдагдал	T91.2	"Тэнцэхгүй"			
195	Өрөөсөн бөөр эсвэл нэг талын уушги авхуулсан	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 55.5	"Тэнцэхгүй"			
196	Шулуун гэдэс бүх давхаргаараа урван гарах	K62.2- K62.3	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээнд үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"		

197	Шулуун гэдэсний амсар нарийссан, үйл ажиллагааны алдагдалтай	K62.4	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээнд үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"
198	Шулуун гэдэсний өөхөн эслэгийн дахилт олонтой архаг үрэвсэл	K62.6- K62.9 K60.3- K60.5	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээний үр дүнгээс хамаарч эмнэлзүйд шинж тэмдэггүй бол)	"Тэнцэхгүй"
199	Шамбарам, олон зангилаа авадсан хагалгааны дараах байдал	I84.4	"Тэнцэнэ" (мэс засал хийлгэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэнэ"
200	Мөч, сарвууны зөөлөн эд, мэдрэлийн багц, ширхгийг хамарсан шархдалт, хагалгааны дараах шархны хүндрэл, эдгэрэлт удаан нөхцөл	T92.9, T93.9	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
201	Хэвлийн хөндийн болон цээжний хөндийн мэс заслын дараах байдал		"Тэнцэнэ" (мэс засал хийлгэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй" (мэс засал хийлгэснээс хойш 6 сарын дотор)
202	Цөс чулуужих өвчин	K80	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
203	Цөсний хүүдийн хананы ургацаг	K82	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
204	Аарцгийн булчингийн дутагдал	N81, N81.1, N81.6	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэнэ" (мэс засал хийлгэж эдгэрсэн бол)

205	Дэлүү авах мэс засал хийлгэсэн (дэлүүгүй)	D73.8	"Тэнцэнэ" (үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
206	Зүрхний төрөлхийн болон олдмол гажийн мэс заслын дараах байдал (үйл ажиллагааны алдагдалтай)	T82		"Тэнцэхгүй"
207	Уушгины идээт өвчин, сүрьеэ, гэмтлийн улмаас хийгдсэн мэс заслын дараах үйл ажиллагааны алдагдал	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 33.4		"Тэнцэхгүй"
208	Нэг талын уушги тайруулсан	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 32.4, 33.5	"Тэнцэнэ" (уушгины дэлбэнг тайруулсан бол)	"Тэнцэхгүй"
209	Зөөлөн эдийн тэжээлийн дутагдлаас хамааралтай олон дахилттай шархлаа	L98.4	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
210	Бөөр, шээсний замын чулуужих өвчин (мэс заслын дараах байдал эдгээрэд жил болоогүй)	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 55.01	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"

211	Ясны үрэвслийн хагалгаа идээ гарч байгаа, цорготой, өдөг	M83.2	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
212	Ясны хальсны архаг үрэвсэл, олон дахилт өдөг	M86.3	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй"
213	Бүх төрлийн хавдар	C00-D18	"Тэнцэнэ" (6 сар эмчлүүлээд эдгэрвэл)	"Тэнцэхгүй"
214	Эр бэлэг эрхтэнд гадны биет суулгасан	T19	"Тэнцэнэ" (эрхтний үйл ажиллагааны дутагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
МЭДРЭЛИЙН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН				
Мэдрэлийн тогтолцооны үрэвсэлт өвчин				
215	Тархины бүрхүүлийн үрэвсэл	G00-G03	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд үлдэгцүй эдгэрсэн)	"Тэнцэхгүй"
216	Тархины судасны эмгэгүүд	I65-I68	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн ба тархины голомтот өөрчлөлтийн үлдэгцүй үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
217	Энцефалит, миелит, энцефаломиелит	G04-G05	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд үлдэгцүй эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
218	Цочмог полиневропати Гийен-Барре, бусад шалтгаант цочмог полиневропати	G61.0	"Тэнцэхгүй"	
219	Тархи, нугасны бутлаа	G06	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдээд үлдэгцүй эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"

220	Мэдрэлийн үрэвсэлт өвчний үлдэц (саа, саажил, хэлгүйдэл, дүлийрэлт, танин мэдэхүйн алдагдал)	G09	"Тэнцэхгүй"
Хөдөлгөөний тогтолцооны өвчин			
221	Паркинсоны өвчин	G20	"Тэнцэхгүй"
222	Хоёрдогч паркинсонизм	G21	"Тэнцэхгүй"
223	Дистони	G24	"Тэнцэнэ" (торсион дистонитой бол тэнцэхгүй)
224	Экстрапирамид ба хөдөлгөөний бусад эмгэгүүд	G25-G26	"Тэнцэхгүй"
225	Удамшлын тэнцвэргүйдэл	G11	"Тэнцэхгүй"
226	Нугас булчингийн хатингар ба төв мэдрэлийн тогтолцоог голчлон гэмтээх ерөнхий хатингар	G12-G13	"Тэнцэхгүй"
227	Хатингтоны өвчин	G10	"Тэнцэхгүй"
Төв мэдрэлийн тогтолцооны миелингүйдэлт өвчин			
228	Тархмал хатуурал	G35	"Тэнцэхгүй"
229	Тархи, нугасны хурц тархмал үрэвсэл	G36	"Тэнцэхгүй"
230	Бусад миелингүйжих өвчин	G37	"Тэнцэхгүй"

Эпилепси					
231	Эпилепси	G40	"Тэнцэхгүй"		
Захын мэдрэлийн эмгэг					
232	Гурвал мэдрэлийн ян	G50	"Тэнцэнэ" (хөнгөн, дунд хэлбэр эмчлэгдэж, эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (хөнгөн, дунд хэлбэр эмчлэгдэж, эдгэрсэн бол)
233	Нүүрний мэдрэлийн саажил	G51	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй" (нүүрний мэдрэлийн гүн саажил бол)	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн бол)
234	Гавлын бусад мэдрүүлийн тогтвортой саажил (үйл ажиллагааны гүн алдагдалтай)	G52	"Тэнцэхгүй"		
235	Мэдрэлийн ёзоор ба сүлжээний гэмтэл, дарагдал (слондилопати, дискийн эвэрхий, гулгалт болон бусад)	G54, G55	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	
236	Захын нэг мэдрүүлийн эмгэг (мононевропати)	G56- G57	"Тэнцэнэ" (захын нэг мэдрүүлийн эмгэг эмчилгээний үр дүнд эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (захын нэг мэдрүүлийн эмгэг эмчилгээний үр дүнд эдгэрсэн бол)

237	Полиневропати (бодисын солилцооны, хордлогын гэх мэт, үйл ажиллагааны гүн өөрчлөлттэй)	G62-G63	"Тэнцэхгүй"		
238	Удамшлын ба анхдагч невропати (Шарко-Мари Тута гэх мэт)	G60	"Тэнцэхгүй"		
Мэдрэл, булчингийн өвчин					
239	Миастени	G70	"Тэнцэхгүй"		
240	Миопати, үечилсэн саажил	G72	"Тэнцэхгүй"		
241	Мидистрофи, миотоник эмгэг	G71	"Тэнцэхгүй"		
242	Чихрийн шижингийн, тиреотоксикозын, хавдрын үеийн булчин сулралын хам шинж, Итон- Ламбертын хам шинж	G73	"Тэнцэхгүй"		
Мэдрэлийн тогтолцооны бусад эмгэг					
243	Мэдрэлийн органик эмгэгийн үлдэц	G80-G83	"Тэнцэхгүй"		
244	Захын тусгаар мэдрэлийн анхдагч невропати	G90	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, эдгэрсэн бол)
245	Тархи усжих	G91	"Тэнцэхгүй"		

246	Хордлогот энцефалопати	G92	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, үлдэгдгүй эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
247	Тархины уйланхай	G93.0	"Тэнцэнэ" (мэдрэлийн голомтот шинж болон уналт таталт илрээгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
248	Сирингомиели, сирингобульби	G95.0	"Тэнцэхгүй"	
	Миелопати			
249	(нугалам хоорондын зэрэнцгийн эмгэгийн, хавдрын үеийн спондиломиозын)	G99.2	"Тэнцэхгүй"	
Тархи, нугасны судасны өвчин				
250	Тархинд цус харвах	I61	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, эдгэрсэн болон тархины голомтот өөрчлөлтийн үлдэгдгүй, үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
251	Тархины шигдээс	I63		
252	Аалзан хальсан доорх цус харвалт	I60		
	Тархины гэмтлийн бус гаралтай тархины хатуу хальсан доорх ба гаднах цус харвалт	I62		
253				
254	Тархины судасны мэс заслын дараах эмгэгүүд	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 02.13, 02.14	"Тэнцэхгүй"	

255	Нуруу нугасны мэс засал, бэхлэгээ хийлгэсэн тохиолдол	Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-/IX хэвлэл 84.4	"Тэнцэхгүй"	
256	Төрөлхийн тархины судасны хагараагүй цүлхэн, артеривенийн гажиг	Q28	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээгээр эмчлэгдсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
257	Тархины артерийн судасны ханын урагдалгүй хууралт	I67.0	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн, үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
258	Нугасны цусан хангамжийн алдагдал (миелопати, нугасны шигдээс)	G95.1	"Тэнцэхгүй"	
259	Тархины инсультын үлдэц (саа, саажил, хэлгүйдэл, танин мэдэхүйн алдагдал)	I69	"Тэнцэхгүй"	
Тархи, нугасны гэмтэл				
260	Гэмтлийн шалтгаант тархины бяцрал, даралдал, хатуу хальсны дээрх (доорх цус харвалт, аалзан хальсан доорх цус харвалт, тархины эдийн цус харвалт)	S06.3- S06.8, +S09.0	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж, эдгэрсэн болон тархины голомтот өөрчлөлтийн үлдэгцүй үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)	"Тэнцэхгүй"

261	Нугасны гэмтэл (цус хуралт, нугас дарагдал)	S06.3-9, S14, S34	"Тэнцэхгүй"
262	Тархи, нугасны гэмтлийн үлдэгдэл (энцефалопати, гэмтлийн шалтгаант эпилепси, саа саажил гэх мэт органик шинж бүхий)	I65-I68, S06.3-S06.8	"Тэнцэхгүй"
Сэтгэцийн ба аягийн эмгэг			
263	Судасны тэнгэрэл	F01	"Тэнцэхгүй"
264	Органик дэмийрэх эмгэг	F06	"Тэнцэхгүй"
265	Тархины гэмтэл ба үйлийн хямрал, бие мах бодийн өвчний шалтгаант сэтгэцийн болон зан төрхийн эмгэгүүд	F07	"Тэнцэхгүй"
266	Шизофрени	F20	"Тэнцэхгүй"
267	Байнга дэмийрэх эмгэг	F22	"Тэнцэхгүй"
268	Зүүдэндээ явах	F51.3	"Тэнцэхгүй"
269	Транссексуализм дааврын эмчилгээ хийлгэсэн болон эсрэг хүйсийн биеийн галбиртай болохын тулд мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн	F64.0	"Тэнцэхгүй"

270	Органик бус бусад солиорх эмгэг а/ Олон дахилттай буюу дахилтын явц удаан; б/ Дахилт цөөн бөгөөд хоорондын хугацаа нь урт, сэтгэцийн бүрэн эдгэрэлтэй	F28	“Тэнцэхгүй”	
271	Хүнд хэлбэрийн дахин давтагдах невроз	F40-F48	“Тэнцэнэ” (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	“Тэнцэхгүй”
272	Бие хүний эмгэг	F60, F91	“Тэнцэхгүй”	
273	Диссоциатив эмгэгүүд	F44	“Тэнцэхгүй”	
274	Шизоаффектив эмгэгүүд	F25	“Тэнцэхгүй”	
275	Оюуны хомсдол (хөнгөн, хүндэвтэр, хүнд, гүнзгий)	F70-F79	“Тэнцэхгүй”	
276	Сэтгэл санааны цочирдлын эмгэгүүд	F30-F39	“Тэнцэнэ” (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	“Тэнцэхгүй”
277	Мансууруулах, сэтгэц нөлөөт эм, бодисын шалтаанг сэтгэцийн ба зан төрхийн эмгэг	F10-F19	“Тэнцэхгүй” (тухайн эм, бодис (архи)-ыг хэтрүүлэн хэрэглэснээс дэмийрэл, солиорол, ойгүйдэл, зэрэг хүнд хэлбэрийн хам шинжүүд илэрсэн бол)	“Тэнцэхгүй”

НУРУУНЫ ЭМГЭГШИЛ					
278	Нуруу хотойх	ба	M40	"Тэнцэхгүй"	
279	Хүзүү, нуруу муруйх		M41	"Тэнцэхгүй"	
280	Нугалмын эмгэг (спондилопати)	эмгэг	M25-M49	"Тэнцэхгүй" (спондилопатын улмаас мэдрэлийн судас, сүлжээ дарагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
ШЭЭС, БЭЛГИЙН ТОГТООЛООНЫ ӨВЧИН					
281	Дарамгат задгайрал	шээс	N39.3	"Тэнцэхгүй"	
282	Рефлекст задгайрал	шээс	N39.4	"Тэнцэхгүй"	
283	Шээсний нарийсалт болон улмаас дооших катетр байгаа)	сүвийн (өвчин гэмтлийн №13-аас хэмжээний хэрэглэж байгаа)	N35, N99.1	"Тэнцэнэ"	"Тэнцэхгүй"
284	Шээс эрхтний сүрьеэ	дамжуулах	A18.1	"Тэнцэнэ" (6 сар эмчлүүлээд өдгөрсөн бол)	"Тэнцэхгүй"
285	Өндгөвчний уйланхай, уйланхай тест хавдар (5 см-аас дээш хэмжээтэй)	Өндгөвчний уйланхай, уйланхай тест хавдар (5 см-аас дээш хэмжээтэй)	N83	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээний үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"
286	Умайн булчингийн зангилаат хавдар (5 см-аас дээш, олон зангилаат үүсгэвэртэй)	Умайн булчингийн зангилаат хавдар (5 см-аас дээш, олон зангилаат үүсгэвэртэй)	D25	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээний үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"

Умийн салстын өөрчлөлт шинжилгээний үр дүн өгсөн	Ххх	"Тэнцэнэ" (мэс заслын эмчилгээний үр дүн өгсөн бол)	"Тэнцэхгүй"
287	хүзүүний эмгэг эсийн шинжилгээний 3, 4 дүгээр шатанд		
ХАЛДВАРТ ӨВЧИН			
288	Балнад, иж балнадаар өвчлөгсөд болон нян тээгчид	"Тэнцэнэ" (эдгэрч, хяналтаас хасагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
289	Цусан суулга өвчнөөр өвчлөгсөд болон нян тээгчид	"Тэнцэнэ" (эдгэрч, хяналтаас хасагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
290	Халдварт мэнэн өвчнөөр өвчлөгсөд, нян тээгчид	"Тэнцэнэ" (эдгэрч, хяналтаас хасагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
291	Бусад халдварт өвчний нян тээгчид	"Тэнцэнэ" (эдгэрч, хяналтаас хасагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
292	Бруцеллёзын хурц, хурцавтар хэлбэр	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
293	Бруцеллёзын архаг хэлбэр	"Тэнцэнэ" (эрхтэн системийн талаас бүтэц, үйл ажиллагааны өөрчлөлтгүй, сүүлийн 2 жилд сэдэрл өгөөгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
294	Сүрьеэ: уушги, хэвлийн болон уушгины бус хэлбэрийн сүрьеэ, сүрьеэгийн гаралтай хүндрэлүүд (остит, менингит, (шохойжилт) гэх мэт)	"Тэнцэнэ" (26 долоо хоног хүртэл хугацаанд эмчлүүлээд эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"

295	Арьсны бүх төрлийн сүрьеэ, уямангийн бүх хэлбэрүүд	A18.4, L93, B30.0	“Тэнцэхгүй”
ЧИХ, ХАМАР, ХООЛОЙ ЭРҮҮ НҮҮРНИЙ БОЛОН БУСАД ЭРХТНИЙ ЭМГЭГ			
296	Төрөлхийн хэлгүй, дүлий, эсвэл сонсголын бууралтаас үүдэн хэл, ярианы гажигтай болсон (шулга, ээрүү, гацаа, хэлгий гэх мэт)	R47.1	“Тэнцэхгүй”
297	Хатуу, зөөлөн тагнайн цоорхой	Q35.0	“Тэнцэхгүй”
298	Дунд чихний архаг үрэвсэл, сонсголын мэдрэлийн үрэвсэл, сонсгол III, IV зэргийн бууралттай	H90-H91	“Тэнцэхгүй”
299	Дотор чихний үрэвсэл, гэмтлийн улмаас үүссэн тэнцвэрийн өөрчлөлт, Меньерийн өвчин	H83, H81	“Тэнцэхгүй”
300	Намдуу болон хүчтэй хөдлөцтэй толгой эргэлт	H81.1	“Тэнцэхгүй”

301	Сонсголын алдагдалд хүргэсэн дотор, дунд чихний төрөлхийн гажиг	Q16	"Тэнцэхгүй"	
302	Мэс заслын дараах төвөнх, цагаан мөгөөрсөн хоолойн нарийсал	J38.6	"Тэнцэхгүй"	
303	Хэнгэргэн хальс цорох	H72- H72.9	"Тэнцэнэ" (эмчлэгдэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
304	Чихний архаг өвчин холестейтоми	H60	"Тэнцэхгүй"	
305	Чихний хэнгэрэг цүлхийсэн	H80	"Тэнцэхгүй"	
ШҮД, ЭРҮҮ НҮҮРНИЙ ЭМГЭГ				
306	Шүдний гаралтай, захжуурын хөндийн хурц, архаг үрэвслүүд, түүний хүндрэлүүд	K06	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй" (хагалгааны дараах байдалтай бол)
307	Эрүүний ясны хальсны хурц идээт үрэвсэл, хүндрэл	K08	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй" (хагалгааны дараах байдалтай бол)
308	Эрүү нүүр, хэл, залгиур орчмыг хамарсан идээт нэвчдэсүүд, хүндрэл	K05, K09 K13-K14	"Тэнцэнэ" (эмчилгээний үр дүнгээс хамаарна)	"Тэнцэхгүй" (хагалгааны дараах байдалтай бол)
309	Эрүү нүүр орчмын тунгалгийн булчирхайн үрэвсэл, хүндрэл	K10	"Тэнцэхгүй" (эмчилгээний үр дүн муутай, олон дахилттай бол)	"Тэнцэхгүй" (хагалгааны дараах байдалтай бол)

310	Эрүү нүүр орчмын шүдний бус гаралтай халдварт өвчнүүд, хүндрэл	K12	"Тэнцэхгүй" (тусгай эмчилгээнд үр дүн муутай, дахилттай бол)	"Тэнцэхгүй"
311	Төрөлхийн болон шүлсний булчирхайн үрэвсэлт өвчнүүд, хүндрэл	K11	"Тэнцэхгүй" (хагалгааны дараа үр дүн муутай бол)	"Тэнцэхгүй"
312	Эрүү, нүүрний ясны хугарал, гэмтлүүд	S02	"Тэнцэхгүй" (үйл ажиллагааны хямрал, алдагдал эдгэрэхгүй бол)	"Тэнцэхгүй"
313	Эрүүний үений мултрал	S03	"Тэнцэхгүй" (сурмаг мултрал нь үйл ажиллагааны гүн алдагдал, хямралд хүргэсэн бол)	"Тэнцэхгүй"
314	Эрүүний үений өвдөлт, хам шинж	K10.8	"Тэнцэхгүй"	
315	Эрүүний ясны хурц, цочмог идээт үрэвсэл, хүндрэл	T94	"Тэнцэхгүй" (эмчилгээгээр үйл ажиллагааны хямрал, алдагдал эдгэрэхгүй бол)	
316	Гэмтлийн гаралтай нүүрний олон ясны хугарлын дараах байдал (зажлах, залгих үйл ажиллагаа алдагдсан)	S02	"Тэнцэхгүй"	
317	Төрөлхийн уруул тагнайн сэтгэрхий	Q36	"Тэнцэнэ" (протезээр засагдсан бол)	"Тэнцэхгүй"
318	Төрөлхийн хэлэн доорх яснаас үүдэлтэй цорго (свиш)	Q38	"Тэнцэнэ" (мэс засал хийлгэж эдгэрсэн бол)	"Тэнцэхгүй"

319	Шүд 50-аас дээш хувь алдагдалтай		“Тэнцэнэ” (хиймэл шүдэлбэр хийлгээд сэргээгдсэн бол)	“Тэнцэхгүй”	“Тэнцэнэ” (хиймэл шүдэлбэр хийлгээд сэргээгдсэн бол)
ХИЙМЭЛ ЭРХТЭНТЭЙ ЭСХҮЛ ЭРХТЭН ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГУУЛСАН ТОХИОЛДОЛД					
320	Эрхтэн шилжүүлэн суулгасан (элэг, бөөр, ясны чөмөг)	Z-44, Z-96	“Тэнцэнэ” (шилжүүлсэн эрхтэн үйл ажиллагааны алдагдалгүй бол)		“Тэнцэхгүй”
321	Эрхтэн шилжүүлэн суулгуулсны дараах хүндрэлүүд үүссэн тохиолдолд (хиймэл эрхтэн, протез)	T84		“Тэнцэхгүй”	
322	Бөөрний донор болсон, нэг бөөр авхуулсан, төрөлхийн нэг бөөртэй	Z52.4	“Тэнцэхгүй”		“Тэнцэхгүй”
ӨВЧИН ЭМГЭГИЙН БУС БУСАД БАЙДАЛ					
323	Ижил хүйстэн	-		“Тэнцэхгүй”	
324	Хүйс тодорхойгүй (манин хүмүүс)	-		“Тэнцэхгүй”	
ШИВЭЭС					
325	Биеийн шивээс	-	“Тэнцэнэ” (офицер, ахлагчийн алба хаах үед цэргийн дүрэмт хувцас өмссөн үед далдлагдсан бол, өгүүлэмжийг харна)	“Тэнцэнэ” (биеийн гадаргуугийн 25 хувиас бага хэсэгт шивээстэй бол, өгүүлэмжийг харна)	“Тэнцэнэ” (офицер, ахлагчийн алба хаах үед цэргийн дүрэмт хувцас өмссөн үед далдлагдсан бол, өгүүлэмжийг харна)

---00---

“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ын 2 дугаар хавсралт

ЦЭРГИЙН СУРГУУЛЬД ЭЛСЭГЧ, ЗАРИМ ТӨРӨЛ, МЭРГЭЖЛИЙН ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ТАВИХ НЭМЭЛТ ШААРДЛАГА

А. Цэргийн академи, их, дээд сургууль, коллеж, дамжаанд элсэгч болон зенит пуужингийн ангийн цэргийн алба хаагч			
Д/д	Эрүүл мэндийн шалгуур	Цэргийн академи, их, дээд сургууль, коллеж, дамжаанд элсэгч	Пуужинт ба зенит пуужингийн ангийн цэргийн алба хаагч
1	Нүдний хараа	2 нүд шилгүйгээр 0,8-аас доошгүй, шилтэйгээр 1,0 өнгө ялгах чадвар хэвийн байх	1 нүд 0,5-аас доошгүй, нөгөө нь шилгүйгээр 1,0 өнгө ялгах чадвар хэвийн, нийт хараа 1,5 байх
2	Шивнэх үгийг сонсох чадвар	Чих тус бүр 5,0 м-ээс доошгүй зайд сонсдог байх	
Б. Агаарын десантын ангиуд, танкийн экипаж ба машины жолооч			
Д/д	Эрүүл мэндийн шалгуур	Агаарын десантын ангиуд	Танкийн экипаж ба бүх машины жолооч
1	Өндөр, жингийн хэмжээ	165 см-ээс доошгүй	Танкийн экипаж, явган цэргийн байлдааны машины механик жолооч 175 см-ээс доош өндөртэй, 60 кг-аас дээш жинтэй байх
2	Нүдний хараа	Нүдний шилгүйгээр нүд тус бүр 0,8-аас доошгүй, цэргийн сургуульд элсэгч шилгүйгээр нүд тус бүр 0,8-аас доошгүй ба өнгө ялгах чадвар хэвийн байх	Танк, явган цэргийн байлдааны машин, чирэгч болон бусад машины жолооч нэг нүд нь 1,0-ээс доошгүй, нөгөө нь 0,5, цэргийн сургуульд танк, автын мэргэжлээр элсэгчийн нүд тус бүр нь 0,8-аас доошгүй, өнгө ялгах чадвар нь хэвийн, 2 нүдний харааны нийлбэр 1,5-аас доошгүй байх
3	Шивнэх үгийг сонсох чадвар	Чих тус бүр 5,0 м-ээс доошгүй зайд сонсдог байх	Бүх жолооч, цэргийн сургуульд элсэгчийн чих тус бүр 5,0 м-ээс доошгүй зайд сонсдог байх

4	“Тэнцэхгүй” заалтууд	Биеийн жин 50 кг-аас доош, артерийн даралт 140/85-аас дээш, төмсөг нь цавины сувагны буюу түүний гадна нүхний дэргэд тогтсон, хавтгай тавхай, сүүлийн 3 жилийн дотор тархины битүү гэмтэл авсан (эмнэлгийн байгууллагаар нотлогдсон).	Чихний хэнгэргэн хальсны хуурай цооролт, арьс, зовхины ирмэг болон нулимсны замын архаг өвчтэй, үүнээс гадна танкийн экипаж 3 шүд дараалан үгүй байх, 2 дугаар үүдэн шүд, соёо, бага араа, авагддаг хиймэл шүд, үүдэн шүднүүд хазахад 4 мм-ээс илүү зайтайгаар нийлэхгүй байх, чихний даралтын үйл ажиллагааны илэрхий алдагдалтай хүнийг жолоочоор ажиллахыг хориглоно.
		Нойрны өөрчлөлт, нарколепси, эпилепси.	
В. Радио техникийн болон холбоо, агаарын цэргийн ангийн цэргийн алба хаагч			
Д/д	Эрүүл мэндийн шалгуур	Радио техникийн болон холбоо, агаарын цэргийн ангиуд	
1	Нүдний хараа	Агаарын цэрэгт VOU=2,0-оос дээш, радиотехник, холбоо, авто мэргэжлээр VOU=1,8-аас багагүй, өнгө ялгах чадвар хэвийн байх	
2	Шивнэх үгийг сонсох чадвар	Чих тус бүр 5,0 м-ээс доошгүй зайд сонсдог байх	
3	“Тэнцэхгүй” заалтууд	Чихний хэнгэргийн хуурай цооролт, чихний дэлбээ ба чих хавийн экзем, эрүүний гэмтэл	
		Нойрны өөрчлөлт, нарколепси, эпилепси (нойрны болон сэрүүн үеийн тархины цахилгаан бичлэгээр баталгаажсан байна.)	

----oOo----

----oOo----

“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ын 3 дугаар хавсралт

**ИРГЭНИЙГ ЦЭРГИЙН ЖИНХЭНЭ АЛБАНД ЭРҮҮЛ МЭНДЭЭР
ТЭНЦҮҮЛЭХЭД МӨРДӨХ БИЕЙН ЖИНГИЙН ХАРЬЦАА**

Биеийн өндөр	Жингийн доод хязгаар	Жингийн дээд хязгаар								
		Эрэгтэй (нас)					Эмэгтэй (нас)			
		18-20	21-27	28-39	40-49	50+	18-20	21-27	28-39	40+
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
150	41,6						53,1	58,3	62,8	67,3
151	42,2						53,8	59,1	63,6	68,2
152	42,7						54,5	59,8	64,5	69,1
153	43,3						55,2	60,6	65,3	70,0
154	43,9						56,0	61,4	66,2	70,9
155	44,4	62,2	64,6	67,0	69,4	71,8	56,7	62,2	67,0	71,8
156	45,0	63,0	65,5	67,9	70,3	72,8	57,4	63,0	67,9	72,8
157	45,6	63,8	66,3	68,8	71,2	73,7	58,2	63,8	68,8	73,7
158	46,2	64,7	67,2	69,6	72,1	74,6	58,9	64,7	69,6	74,6
159	46,8	65,5	68,0	70,5	73,1	75,6	59,7	65,5	70,5	75,6
160	47,4	66,3	68,9	71,4	74,0	76,5	60,4	66,3	71,4	76,5
161	48,0	67,1	69,7	72,3	74,9	77,5	61,2	67,1	72,3	77,5
162	48,6	68,0	70,6	73,2	75,8	78,5	61,9	68,0	73,2	78,5
163	49,2	68,8	71,5	74,1	76,8	79,4	62,7	68,8	74,1	79,4
164	49,8	69,7	72,4	75,0	77,7	80,4	63,5	69,7	75,0	80,4
165	50,4	70,5	73,2	76,0	78,7	81,4	64,3	70,5	76,0	81,4
166	51,0	71,4	74,1	76,9	79,6	82,4	65,0	71,4	76,9	82,4
167	51,6	72,2	75,0	77,8	80,6	83,4	65,8	72,2	77,8	83,4
168	52,2	73,1	75,9	78,7	81,6	84,4	66,6	73,1	78,7	84,4
169	52,8	74,0	76,8	79,7	82,5	85,4	67,4	74,0	79,7	85,4
170	53,5	74,9	77,7	80,6	83,5	86,4	68,2	74,9	80,6	86,4
171	54,1	75,7	78,7	81,6	84,5	87,4	69,0	75,7	81,6	87,4
172	54,7	76,6	79,6	82,5	85,5	88,5	69,8	76,6	82,5	88,5
173	55,4	77,5	80,5	83,5	86,5	89,5	70,6	77,5	83,5	89,5

174	56,0	78,4	81,4	84,5	87,5	90,5	71,5	78,4	84,5	90,5
175	56,7	79,3	82,4	85,4	88,5	91,6	72,3	79,3	85,4	91,6
176	57,3	80,2	83,3	86,4	89,5	92,6	73,1	80,2	86,4	92,6
177	58,0	81,1	84,3	87,4	90,5	93,7	73,9	81,1	87,4	93,7
178	58,6	82,1	85,2	88,4	91,6	94,7	74,8	82,1	88,4	94,7
179	59,3	83,0	86,2	89,4	92,6	95,8	75,6	83,0	89,4	95,8
180	59,9	83,9	87,2	90,4	93,6	96,9	76,5	83,9	90,4	96,9
181	60,6	84,9	88,1	91,4	94,7	98,0	77,3	84,9	91,4	98,0
182	61,3	85,8	89,1	92,4	95,7	99,0	78,2	85,8	92,4	99,0
183	62,0	86,7	90,1	93,4	96,8	100,1	79,0	86,7	93,4	100,1
184	62,6	87,7	91,1	94,5	97,8	101,2	79,9	87,7	94,5	101,2
185	63,3	88,6	92,1	95,5	98,9	102,3	80,8	88,6	95,5	102,3
186	64,0	89,6	93,1	96,5	100,0	103,4	81,6	89,6	96,5	103,4
187	64,7	90,6	94,1	97,6	101,1	104,6	82,5	90,6	97,6	104,6
188	65,4	91,5	95,1	98,6	102,1	105,7	83,4	91,5	98,6	105,7
189	66,1	92,5	96,1	99,7	103,2	106,8	84,3	92,5	99,7	106,8
190	66,8	93,5	97,1	100,7	104,3	107,9	85,2	93,5	100,7	107,9
191	67,5	94,5	98,1	101,8	105,4	109,1	86,1	94,5	101,8	109,1
192	68,2	95,5	99,2	102,9	106,5	110,2	87,0	95,5	102,9	110,2
193	68,9	96,5	100,2	103,9	107,6	111,4	87,9	96,5	103,9	111,4
194	69,6	97,5	101,2	105,0	108,8	112,5	88,8	97,5	105,0	112,5
195	70,3	98,5	102,3	106,1	109,9	113,7	89,7	98,5	106,1	113,7
196	71,1	99,5	103,3	107,2	111,0	114,9	90,7	99,5	107,2	114,9
197	71,8	100,5	104,4	108,3	112,2	116,0	91,6	100,5	108,3	116,0
198	72,5	101,5	105,5	109,4	113,3	117,2	92,5	101,5	109,4	117,2
199	73,3	102,6	106,5	110,5	114,4	118,4	93,5	102,6	110,5	118,4
200	74,0	103,6	107,6	111,6	115,6	119,6	94,4	103,6	111,6	119,6

---oOo---

“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ын 4 дүгээр хавсралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗЛЭГИЙН ХУУДАС

Төрөл мэргэжил	Эмч нарын үзлэгийн дүн			
	... оны ... сар ... өдөр	... оны ... сар ... өдөр	... оны ... сар ... өдөр	... оны ... сар ... өдөр
Дотор				
Зүрх судас				
Халдварт-сүрьеэ				
Гэмтэл-мэс засал				
Нүд (хараа, баруун зүүн)				
Шүд				
Чих, хамар, хоолой (сонсгол, баруун, зүүн)				
Мэдрэл				
Сэтгэц				
Арьс-харшил				
БЗДХ өвчин				
Дүрс оношилгоо				
Ерөнхий эмчийн дүгнэлт				
Цэрэг татлагын товчооны шийдвэр				

Биеийн өндөр Биеийн жин Хаана ямар
 эмчилгээгээр эрүүлжиж болох

Биеийн өндөр Биеийн жин

 Биеийн өндөр Биеийн жин

 Биеийн өндөр Биеийн жин

Хорооны Засаг даргын тодорхойлолт:

.....

 ... дугаар сум, хорооны Засаг дарга /...../
 (тэмдэг)

Цагдаагийн байгууллагын тодорхойлолт:

.....
.....

Цагдаагийн байгууллагыг төлөөлж /...../

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ (ДҮҮРЭГ)-ИЙН ЗДТГ-ЫН ЦЭРГИЙН ШТАБЫН ДАРГА

.....

(Цол, овог, нэр)

“Иргэнийг цэргийн жинхэнэ албанд эрүүл мэндээр тэнцүүлэх болон цэргийн алба хаагчийн эрүүл мэндийн байдлыг тодорхойлох журам”-ын 5 дугаар хавсралт

ИРГЭН, ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧИЙГ ТАЙВАН ЦАГТ ЦЭРГИЙН ЖИНХЭНЭ АЛБАНААС ЭРҮҮЛ МЭНДЭЭР ЧӨЛӨӨЛӨХ ӨВЧИН ЭМГЭГИЙН ЖАГСААЛТ

(эмнэл зүйн шинжүүд, бодит үзлэг, оношилгоо, шинжилгээгээр нотлогдсон дараах өвчин, эмгэгийг хамруулна.)

Д/д	Өвчний нэр	Онош		Өвчний олон улсын ангилал
1	2	3		4
1	Дотрын өвчин эмгэг	1	Зүрхний олдмол болон төрөлхийн гажгууд (эмчлэгдээгүй)	Q20-Q28
		2	Уушгины архаг бөглөрөлт бусад өвчин	J44
		3	Гуурсан хоолойн багтраа	J45
		4	Өрөөсөн бөөртэй	Q60.0
		5	Элэгний хатуурал онош нь батлагдсан	K74
		6	Хэрлэг тест полиартрит, 1 дүгээр үенүүдийн хэлбэр өөрчлөгдөж, хөдөлгөөн хязгаарлагдсан	M05.9
		7	Цусны улаан бөөм задрах өвчний бүх хэлбэр ба гемофили өвчин, цусны цагаан цогцос ховордох	D72
		8	Чихрийн шижин өвчний хүнд хэлбэр	E10
		9	Архаг гломерулонефрит бөөрний дутагдалд орж хавагнаж байсан онош нь батлагдсан	N03
		10	Уушгины сүрьеэ болон түүний үлдэц	A15
2	Мэс заслын өвчин эмгэг	11	Гавлын ясны нөхөгдсөн ба нөхөгдөөгүй цоорхой (S-нь 3.0 см-ээс дээш диаметртай)	S02
		12	Хэлбэр үйл ажиллагааны илэрхий өөрчлөлт бүхий нурууны багана ясны эмгэг, түүний гаж хөгжил	S33
		13	Холбогдож шархалдаг, гутал, хувцас өмсөхөд саадтай, хөдөлгөөний хязгаарлалттай холбогч эд үүссэн том хэмжээний сорвижилт	S90

		14	Дээд мөчний аль нэг нь буюу хоёул тайрагдсан, үеэр хөдөлгөөнгүй болсон, аль нэг гарын 4 хуруугүй буюу сарвуугүй, хоёр гарын эрхий хуруугүй	T92.6
		15	Доод мөчний аль нэг нь буюу хоёул тайрагдсан, өвдөг, эсвэл түнхний үеэр хөдөлгөөнгүй татанги буюу тэгшрэхгүй болсон, мөн тавхайн гажиг хөгжил, гэмтлийн улмаас тавхайгаар бүтэн гишгэх, зогсох боломжгүй (протезтой), гутал өмсөж явахад саадгүй боловч хөдөлгөөний үйл ажиллагааны өөрчлөлттэй	T93.6
		16	Нуруу нугалмын шахагдсан хугаралтай, ёзоор дарагдалтай (II зэргийн шахагдсан хугаралтай)	S34.2
		17	Нуруу, нугас, тархины хавдрууд	C71-C72
		18	Нөхөн сэргээх хагалгаа болон протез хийвч хэлбэр үйл ажиллагаа нь сэргэхгүй болсон, эрүү тагнайн эмгэг өөрчлөлт	K07
		19	Дээд, доод мөчний болон сарвуу тавхайн төрөлхийн гажууд	Q71-Q72.9 Q68.1 Q66
		20	А. Мэс засал хийлгэж 5 буюу түүнээс дээш хавирга авхуулсны дараах цээжний хэлбэр алдагдал, амьсгалын эрхтний дутмагшилтай Б. Нэг талын уушги авахуулсны дараах байдал	T91.2 Үйлдлийн ОУ-ын ангилал-IX хэвлэл 32.5
		21	Хэвлийн хөндийд 3-аас дээш удаа давтан хагалгаа хийгдсэн, гэдэс тайрагдсан, хэвлийн хөндийн наалдац өвчинтэй	K66
		22	Архаг олон голомтот ясны хальсны үрэвсэл	M86.3
		23	Мэдрэлийн үрэвсэлт өвчний үлдэц (саа, саажилт, хэлгүйдэл, дүлийрэлт, танин мэдэхүйн алдагдал)	G09
3	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин эмгэг	24	Хантингтоны өвчин	G10
		25	Удамшлын тэнцвэргүйдэл	G11
		26	Нугас, булчингийн хатингар ба түүнд хамаарах хам шинжүүд	G12-G13
		27	Хоёрдогч паркинсонизм	G21
		28	Торсион дистони	G24
		29	Экстрапирамид ба хөдөлгөөний бусад эмгэг	G25-G26
		30	Тархмал хатуурал	G35

	31	Тархи нугасны хурц тархмал үрэвсэл	G36
	32	Бусад миелингүйжих өвчин	G37
	33	Эпилепси	G40
	34	Нүүрний мэдрэлийн гүн саажилт	G51
	35	Гавлын бусад мэдрэлийн болон өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн гавлын мэдрэлийн тогтвортой саажилт (үйл ажиллагааны гүн алдагдалтай)	G52-G53
	36	Мэдрэлийн ёзоор ба сүлжээний гэмтэл, дарагдал (спондилопати, дискийн ивэрхий, гулгалт болон бусад)	G54-G55
	37	Дээд ба доод мөчний мононевропати (үйл ажиллагааны гүн өөрчлөлттэй)	G56-G57
	38	Полиневропати (үйл ажиллагааны гүн өөрчлөлттэй)	G60-G63
	39	Миастени	G70
	40	Миодистрофи	G71.0
	41	Миотоник эмгэг	G71.1
	42	Миопати, үечилсэн саажилт	G72
	43	Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн булчин-мэдрэлийн холбоос ба булчингийн эмгэг	G73
	44	Мэдрэлийн органик эмгэгийн үлдэц	G80-G83
	45	Тархи усжих	G91
	46	Хордлогот энцефалопати	G92
	47	Сирингомиели, сирингобульби	G95.0
	48	Миелопати (нугалам хоорондын зээрэнцгийн эмгэгийн, хавдрын үеийн спондилозын)	G99.2
	49	Нугасны цусан хангамжийн алдагдал (миелопати, нугасны шигдээс)	G95.1
	50	Тархины инсультын үлдэц (саа, саажилт, хэлгүйдэл, танин мэдэхүйн алдагдал)	I69
	51	Төрөлх тархины судасны хагараагүй цүлхэн, артеривенийн гажиг	Q28
	52	Тархи, нугасны гэмтлийн үлдэц (энцефалопати, гэмтлийн шалтгаант эпилепси, саа, саажилт гэх мэт органик шинж бүхий)	T90
	53	Судасны тэнэгрэл	F01
	54	Тэнэгрэл (халдвар, гэмтэл, эпилепсийн шалтгаант)	F02.8

		55	Тархины гэмтэл ба үйлийн хямрал, бие махбодийн өвчний шалтгаант сэтгэцийн бусад эмгэгүүд	F06
		56	Тархины өвчин, гэмтэл, үйлийн хямралын шалтгаант бие хүний зан үйлийн эмгэгүүд	F07
		57	Сэтгэцэд нөлөөт эм, бодисын шалтгаант сэтгэцийн ба зан төрхийн эмгэг	F10-F19
		58	Шизофрени, шизофренийн хэв шинжит эмгэг	F20, F21
		59	Байнга дэмийрэх эмгэг	F22
		60	Шизоаффектив эмгэгүүд	F25
		61	Органик бус бусад солиорох эмгэгүүд: а/ Олон дахилттай буюу дахилтын явц удаан б/ Дахилт цөөн бөгөөд хоорондын хугацаа нь урт, сэтгэцийн бүрэн эдгэрэлттэй	F28
		62	Хоёр туйлт сэтгэл цочирдлын эмгэг	F31
		63	Сэтгэл гутрах, дахилтат эмгэг	F33.1-F33.3
		64	Гипофизийн төрөлхийн дутуу хөгжил	E23.0
		65	Диссоциатив эмгэгүүд	F44
		66	Бие хүний параноид, холимог ба бусад эмгэгүүд	F60, F61
		67	Оюуны хомсдол (хөнгөн, хүндэвтэр, хүнд, гүнзгий)	F70-F79
		68	Аутизмын хүрээний эмгэгүүд	F84
4	Чих, хамар хоолойн өвчин эмгэг	69	Дунд чихний холестеатом	H71
		70	Дунд чих ба хөхлөг сэртэнгийн бусад өвчин	H74-H74,9
		71	Тэнцвэрийн үйл ажиллагааны хямрал	H81-H81,9
		72	Дотор чихний бусад өвчин	H83-H83,9
		73	Дуу дамжуулах ба хүлээн авах хэлбэрийн сонсол бууралт	H90,0-H90,8
		74	Чихний эмгэгийн улмаас хийгдсэн мэс заслын дараах гавал, тархины эмгэг үлдэц	H95.0
		75	Хамар, хамрын дайвар хөндийн дурангийн мэс заслын хагалгааны дараах хүндрэл	SO2

5	Нүдний өвчин эмгэг	76	Зовхи бүрэн анигдахгүй болох, хараанд нөлөөлсөн (бүх шалтгаантай)	H02.2
		77	Зовхи буух хүнд зэрэг	H02.4
		78	Салстын сорвижих зарим үрэвсэл (хараанд нөлөөлж, шилээр засагдахгүй 0,5-аас доош)	H11.2
		79	Нэг болон хоёр нүдний нулимс дамжуулах замын сорвижилт өөрчлөлт нүдний үйл ажиллагаанд нөлөөлж, харааны түвшин 0,5-аас доош шилээр засагдахгүй болсон	H04
		80	Хоёр эсвэл нэг нүдний ухархайн гаж хэлбэр	H05.3
		81	Нүд ширгэх	H05.4
		82	Эвэрлэгийн төвийн сорвижил ба бусад бүгээтэл, хараа 0,5-аас доош шилээр засагдахгүй	H17.8
		83	Нэг эсвэл хоёр нүдний солонгон бүрхүүлийн аномали хөгжил, үрэвслийн дараах сорвижилт наалдцууд	H22
		84	Гэмтлийн дараах мидриаза, хүүхэн харааны сарьс мембран хараанд нөлөөлж хоёр эсвэл нэг нүдний хараа шилээр засагдахгүй 0,5-аас доош	H21.4
		85	Хоёр эсвэл нэг нүдний болор цайх эмчлэгдсэн боловч хараа 0,5-аас доош бол	H26
		86	Цэцгийн бүдэгшил аль нэг нүдний хараа нь 0,5-аас бага бол	H43.3
		87	Судсавчийн сөнөрөл, сорви, хууралтууд	H31
		88	Торон бүрхүүлийн бүх хэлбэрийн голомтот үрэвсэл, дистроци хууралт, судасны өвчнүүд харааны түвшин 0,5-аас доош	H36
		89	Глауком (бүх шалтгаантай) хараа 0,5-аас доош шилээр засагдахгүй	H40
		90	Нэг эсвэл хоёр нүдний харааны мэдрэлийн хатингаршил	H48
		91	Дауны хам шинж	H51
		92	Нэг нүдгүй (эсвэл сохор), эсвэл 2 нүдний хараа нь нийлээд 0,5 хүрэхгүй, нүдний шилээр засагдахгүй	H54
		93	Миопи-6,0 Дп, гипермиотропи +5,0 Дп-оос дээш, эсвэл 2 нүдний хараа нь нүдний шилтэйгээр 0,5-аас ихгүй, торлогт дистроци өөрчлөлт эхэлсэн, нүдний хэт авиан шинжилгээгээр батлагдсан.	H52

6	Арьсны өвчин эмгэг	94	Арьс цэврүүтэх өвчин, цэврүүт хэлбэрийн пемфигойд	L10-L13
		95	Тархмал хэлбэрийн арьс хатуурах өвчин	L-94-L94.9
		96	Ихтиоз	Q80.0
		97	Хүнд хэлбэрийн мэнгэний хавдар, суурь эсийн хавдар	C84, C43-C44
7	Бусад	98	ХДХВ/ДОХ-ын халдвартай нь ХӨСҮТ-ийн серологийн шинжилгээгээр батлагдсан	B20-B24
		99	Бүх төрлийн хортой хавдрууд	C00-D09
		100	Бусад эрхтний сүрьеэ	A18
Монгол Улсад эмчлэгдэх боломжгүй өвчний жагсаалт				
8	Мэдрэлийн мэс засал	1	Тархи, нугасны гүний, төвөгтэй байрлалтай, мэс заслаар авах боломжгүй болон бусад ажилбар, эмчилгээ шаардагдах хавдар, хавдар төст эмгэгийн мэс засал эмчилгээ	
		2	Паркинсоны өвчин, торсион дистонид стереотакс мэс заслын аргаар тархины гүний өдөөлт (deep brain stimulgition) хийн, электрод суулгах эмчилгээ	
9	Чих, хамар, хоолой	3	Сонсголын мэдрэлийн хавдрын үеийн мэс засал	
		4	Вегенерийн өвчний хүнд хэлбэр үеийн эмчилгээ	
		5	Меньерийн өвчний хүнд хэлбэрийн үеийн мэс засал	
10	Нүд судлал	6	Дутуу нярайн торлогийн эмгэгийн улмаас торлог ховхрох үеийн торлог шилэнцрийн мэс засал	
11	Зүрх, судасны мэс засал	7	Зүрхний титэм судасны хүнд хэлбэрийн нарийсал, судасны дисплази эмчилгээ	
		8	Хүүхдийн хавсарсан хөх, хүнд хэлбэрийн гажгийн үеийн мэс засал эмчилгээ	
		9	Зүрхний том судаснуудын гаж байрлалын мэс засал эмчилгээ	
		10	Гол судасны хүнд хэлбэрийн цүлхэн, хуулралын эмчилгээ	
		11	Зүрхний хавхлагуудын өөрчлөлт болон ишеми өвчний улмаас агших чадвар 25 хувиас доош болсон тохиолдлын эмчилгээ	
12	Хавдар	12	Толгой хүзүүний өргөтгөсөн мэс заслын дараах согог, эрхтнийг хиймэл эрхтэн буюу протезоор орлуулах (хиймэл төвөнх), нармайн хавдрын мэс засал эмчилгээ	
		13	Цагаан мөгөөрсөн хоолойн хавдрын эмчилгээ	
		14	Яс, зөөлөн эдийн хавдрын нөхөн сэргээх мэс засал; -Мөч хадгалах боломжтой үеийн хорт хавдар -Бага аарцаг, цээжний хананы байрлалтай хорт хавдар	
13	Уушги судлал	15	Уушгины төрмөл гажгийн мэс засал эмчилгээ	

14	Гэмтэл судлал	16	Дээд болон доод мөчдийн төрөлхийн хүнд хэлбэрийн дутуу хөгжил, гэмтэл
		17	Хүзүү нурууны нугас тасарсан гэмтлийн хүнд үеийн мэс засал
		18	Сээр, бүсэлхий нурууны төрөлхийн муруйлт эмгэгийн мэс засал
		19	Эрхтэн шилжүүлэн суулгах
		20	Донороос рецигентэд ясны чөмөг шилжүүлэн суулгах
		21	Зүрх, нойр булчирхай, гэдэс, уушги шилжүүлэн суулгах
		22	Элэгний вирусын идэвхижил өндөр болон өмөнтэй рецигентэд элэг, бөөр шилжүүлэн суулгах
		23	Тунгалгийн судасны гаж хөгжлийн нөхөн сэргээх мэс засал (зааны хөл гэмээр өөрчлөлт)
15	Эх барих эмэгтэйчүүд, үргүйдэл судлал	24	Эмэгтэйчүүдийн бэлэг эрхтний гаж хөгжлийн үе дэх нөхөн сэргээх мэс засал
		25	Ихэр жирэмсний үед ургаас урагт цус юүлэгдэх хам шинжийн үеийн лазер эмчилгээ
		26	Үр хөврөлийг умайд суулгахаас өмнө генетикийн оношилгоо

Тайлбар:

1.Хөгжлийн бэрхшээлтэй болон төрөлхийн эрхтэн дутуу иргэн тайван цагт цэргийн жинхэнэ албанаас эрүүл мэндээр чөлөөлөх заалтад хамаарна.

2.Эрүү, нүүр, нүд, чихний төрөлхийн гажиг, бэртэл гэмтэл, өвчин эмгэгийн улмаас үүдэлтэй гоо сайханд илт сөргөөр нөлөөлсөн гажигтай бол тайван цагт цэргийн жинхэнэ албанаас эрүүл мэндээр чөлөөлөх заалтад хамаарна.

3.Монгол Улсад эмчлэгдэх боломжгүй өвчин, эмгэгийн нэг оношны заалтаар 2 болон түүнээс дээш удаа чөлөөлөгдсөн бол иргэнийг тайван цагт цэргийн жинхэнэ албанаас эрүүл мэндээр чөлөөлнө.

----oOo----

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 6

Индекс: 200003